

SESSIÓ PÚBLICA INAUGURAL DEL
CURS ACADÈMIC DE 1911 A 1912
CELEBRADA EL 23 DE FEBRER 1912

MINISTERIO
DE CULTURA

≡ ATENEU ≡
BARCELONÈS

SESSIÓ PÚBLICA INAUGURAL
DEL CURS ACADÈMIC
DE 1911 A 1912

BARCELONA

TIP. «L'AVENÇ» : RAMBLA DE CATALUNYA, 24

1912

MINISTERIO DE CULTURA

MINISTERIO DE CULTURA

MEMORIA DE SECRETARÍA

SENYORS:

VEUS-AQUÍ en breus paraules y pera donar compliment a un costum mai interromput en l'història d'aquesta casa, el resum dels actes acadèmics de l'ATENEU durant el curs passat.

Vida corporativa

Aprofitant la seva estada a Barcelona, ont havia vingut pera assistir al Congrés d'Electrologia y Radiologia mèdiques, el Dr. Bouxen, delegat de Mr. Doyen, de París, va ocupar la nostra tribuna, el dia 17 de setembre disertant sobre *La Médecine et la Chirurgie de demain* en una conferència que va revestir efectiu interès científic per la síntesi admirable a que foren reduïts l'estat actual y les esperances d'aquell importantíssim ordre de coneixements. Pocs dies després, el 23 de setembre, el Dr. D. Francesc Torras, consoci nostre, va obrir un curset sobre *Anormals*, estudiant metòdicament la llur classificació y tots els sistemes mèdics y educatius que fins avui s'han posat en pràctica pera reduir-los a la normalitat de la vida y rectificar l'obra viciosa de l'herència o de l'ambient.

El nou tractament de l'avariosi pel Dr. Ehrlich que amb

tanta sensació fou rebut pel món medical, tingué aquí immediata y ben documentada explanació. El catedràtic d'aquesta facultat de Medecina Dr. D. Jaume Payró va donar, el dia 15 d'octubre, una conferencia amb el titol de *Impresiones científicas sobre el Hatol (606) en nuestro reciente viaje por Alemania*; y, el dia 2 de novembre, el Dr. D. Francesc d'A. Santinyà disertà sobre el tema següent : *Relació directe entre els metodes d'administració del 606 y els resultats immediatament obtinguts. Impossibilitat de formar judici sobre l'eficacia del medicament desconeixent-los*. Per tractar-se de dos distingits professors que acabaven de venir d'Alemanya, ont havien estudiat sobre les mateixes fonts d'informació aquell trascendental problema, ambdugues conferencies revestiren gran importancia informativa, no obstant els punts de vista diversos en que's col·locaren llurs autors.

L'estudi d'*El Municipi y el Municipalisme* que va fer, el dia 9 de novembre, D. Càndid Closa, va cridar l'atenció de totes les persones competents, posant de relleu l'aparició a Catalunya d'un personal jove y apte que treu les qüestions administratives del vell empirisme burocràtic y les condueix en sentit de l'evolució sociològica. El 10, el 18 y el 25 del mateix mes, Mr. Langlois de Feu, insistint en la seva campanya per la nova gimnàstica somascètica, que tanta influencia ha arribat a adquirir a la nostra ciutat, desenrotllà respectivament els enunciats que segueixen : 1.^r, *Hacia la dicha por la educación*; 2.ⁿ, *A propósito de los Congresos de educación celebrados en Bruselas*; 3.^r, *Vida sana y fuerte de los estudiantes*.

La sessió inaugural del curs de 1910 a 1911 va tenir lloc el dia 3 de desembre del primer d'aquests anys; y el que llavors era President de la casa, l'il·lustre geòleg D. Lluís Marian Vidal, va donar lectura del seu hermós discurs *La Teoría evolutiva*, sobre el qual no hi ha necessitat de parlar-vos per haver-se publicat en la *Memoria* del curs anterior.

Abans, el dia 26 d'octubre, el reputat folk-lorista, consoçi nostre, Sr. Serra y Pagès, havia tractat, amb força competencia, de *La Zoología popular d'en Cels Gomis*, ex-

plicant els seus antecedents de caràcter general, y donant a conèixer després algunes monografies de l'obra expressada, com les referents a l'ase y al gall. El dia 5 de desembre, el poeta francès que firma *Jacques Nervat* (Dr. Chabaneix), y que ha publicat en el *Mercure* molt boniques composicions, ens va fer una interessantíssima explicació de *La Moderna literatura colonial francesa*, desde els seus precedents en el segle XVIII fins al floreixement actual a mida que França s'ha creat un imperi més enllà d'Europa, y que Alger, com el Congo francès, com Madagascar, com tants altres dominis, donen nous horitzons a la literatura y nous matisos a la llengua; acabant la sessió amb una lectura de poesies, de caràcter colonial quasi totes.

Els dies 14 de desembre y 4 de janer, D. Albert Carsi, responent a l'expectació que produïa l'assumpte de les aigües, va donar dugues conferencies sobre el tema: *Busca de aguas potables y exposición de una idea para resolver el problema en Barcelona*. El 14 de janer, D. Raimond d'Abadal, ex-President de l'ATENEU y President dels «Estudis Universitaris catalans», inaugurarà les lliçons d'extensió dels mateixos amb una conferencia en la qual va fer historia d'aquella institució, de ses distintes ensenyances y de l'influencia que ha tingut en la nostra cultura, despertant vocacions de joves que avui són una esperança de l'investigació. El dia 23 del mateix mes ocupà la tribuna Mn. Josep Casadesús, donant a conèixer una interessant treball titulat: *Unificació, depuració y expansió de la llengua catalana literaria*. Amb molta traça de conferenciant, va distribuir la materia y exposar el conflicte gramatical, y sobre tot ortogràfic, del nostre idioma, que troba sa principal contrarietat en l'anarquia de formes y mètodes que se'l disputen; resultant aquest estudi un vigorós recordatori que al mateix temps conté algunes orientacions recomanables.

D. Lluís Moragas Pomar va tractar, el dia 9 de febrer, de la *Influencia del desconocimiento de la Higiene y puericultura en la mujer, y su relación con la mortalidad infantil*; y D. Ròmul S. Rocamora disertà, el 25 del propri mes, sobre

Els Problemes jurídics que planteja l'avariosi. La conferència que D. Antoni Rubió y Lluch va donar, el 1.º d'abril, explicant *Les Ultimes investigacions sobre Ramon Llull*, fou una magnífica lliçó d'història literària, en el sentit que s'adona avui a tal matèria en totes les escoles y centres d'alts estudis romanistes, puntualitzant les diverses etapes dels treballs lullians en el segle XVIII amb l'edició de Maguncia y l'esforç erudit dels PP. Pascual y Custurer; y en el segle passat amb la renovació que inicià D. Geroni Rosselló editant les *obres rimades*, segueix amb en el volum XXIX de l'*Histoire littéraire de la France*, passa pels estudis de Menéndez y Pelayo, y té la darrera manifestació en els treballs de l'Obrador y Bennassar y de la Comissió editora de Mallorca.

En la conferència que el dia 29 del propi mes va donar sobre *La Geografia lingüística, sa significació y els seus mètodes*, D. Manel de Montoliu va demostrar la solidesa dels estudis filològics que ha anat fent a Alemanya, y posà de manifest l'importància d'aquella branca en ses aplicacions als territoris de llengua catalana. El distingit publicista hispano-americà D. Angel Mechaca volgué honrar la tribuna de l'ATENEU parlant-nos el dia 9 de maig, de *La República Argentina y sus progresos*, y exposant, el dia 10, el *Sistema teòrico-gràfic de la música*, de que es autor y que acabava de rebre una favorable acollida en el Congrés Musical de Roma. Mr. Armand de Trenqually va parlar-nos, el dia 13, molt encertadament, de *Mistral poète et descentralisateur*; D. Vicenç D. Abad va desenrotllar, el dia 21, una conferència sobre *La Náutica teórica y práctica relacionada con la Astronomía*; y Mn. Casadesús ens féu conèixer, el dia 30, els principals fragments de la seva traducció al català d'*El Paradís perdut*, de Milton, que té del tot llesta; fent precedir la lectura d'una biografia del poeta anglès y d'un lluminós estudi crític del seu poema èpic.

El dia 3 de juny, el Sr. Domenech Español va explicar *Les Causes externes de la creació de «Tristany y Isolda»*, tractant, en la primera part, de la correspondència de Wagner y Matilde Wessendant, y, en la segona, de la filosofia de

Schopenhauer; D. Josep Antich, amb els títols respectius de *Vida, Muerte, Amor, Carnaval, Acción*, va desenrotllar, els dies 12, 13, 14, 15 y 16 del mateix mes, un cicle de conferències filosòfiques que 's vegeren molt concorregudes y en les quals va exposar l'autor una visió personal del problema del nostre destí; y, per últim, D. Cebrià de Montolíu, els dies 1.^r, 7 y 11 de juliol, donà a conèixer el nodrit estudi sobre: *Les Modernes ciutats y els llurs problemes a la llum de l'exposició cívica de Berlin* (1910), a la qual havia assistit l'autor pensionat amb aquest objecte.

Recordem també distintes sessions de caràcter artístic, entre les quals s'han de citar el notable concert de piano que la Srta. Concepció Darné va donar el dia 24 de maig; la recital de cant, amb precioses mostres populars catalanes, de la Srta. Adelina Serra, acompanyada pel Sr. Gibert Camins, el dia 2 de juny; y un altre concert de piano amb que féu la seva presentació la Srta. Adelmira Anglada, educada dintre de la millor escola.

A més d'haver continuat en el local de l'ATENEU les ensenyances que d'antic hi troben estatge (entre elles la de literatura catalana dels «Estudis Universitaris»), va acceptar l'oferta de l'«Institut Mèdic-Social» per a una serie de conferències matinals que ompliren quasi tots els diumenges del curs; com té per costum fer-ho amb totes les iniciatives semblants que responguin a un objectiu de divulgació de la cultura.

Vida econòmica

L'exercici a que 's contreu aquest resum oferí una diferència favorable de Ptes. 27,725'67 entre 'ls ingressos que foren Ptes. 133,233'98, y les despeses, que importaren Ptes. 105,508'31.

Amb aquest superàvit s'ha atès, com de costum, a l'extinció de les corresponents partides de despeses extraordinaries d'obres o mobiliari que no tenien consignació en

presupost, tals com les procedents del montatge de la calefacció, làmpares del saló d'actes, reforma y sanejament de clavagueres, y altres reparacions de l'edifici absolutament indispensables.

També ha seguit amb tota regularitat el pagament de les atencions derivades de l'emissió d'obligacions hipotecaries de l'ATENEU, havent tingut lloc la primera de les amortitzacions previstes en les *Bases*. El sorteig, verificat el dia 29 de desembre de 1910, amb assistència del notari Sr. Tell, va designar, pera ésser amortitzades, les obligacions n.ºs 71 a 80, les quals foren pagades a llur presentació, havent disminuït, per tant, en 5,000 pessetes el deute hipotecari de la societat.

Socis que han mort

Abans d'acabar ens es forçós dedicar el degut record an aquells dels nostres consocis que finiren durant l'any ateneístic a que fem referencia. Sobradament llarga es aquesta llista de dol, que no es possible sostreure a la vostra pietat :

- Don Miquel Albà.
- » Pere Alier.
- » Narcís Buxó.
- » Geroni Buxareu.
- » Raimond Casellas.
- » Joaquim Coll Astrell.
- » E. Demetri Danyans.
- » Josep Font Pinoz.
- » Antoni Guamis.
- » Baltasar Martí.
- » Arnau Martínez Serriñà.
- » Joaquim Nicolau.
- » Josep Palaudarias.
- » Enric Pi Morell.
- » Eduard Pou.
- » Sixte Quintana.

- » Josep Sacanella Vidal.
- » Domingo J. Sanllehy.
- » Roman Sureda Oliveras.
- » Josep Thomas Bigas.

Vagi pera tots ells, desde lo més pregon del nostre cor, l'expressió de la recança que 'ns deixa 'l llur etern comiat, dedicant un record especial an aquells que, com en Raimond Casellas, tant s'havien assenyalat en el camp de les lletres catalanes y de la cultura artística d'aquesta terra. L'autor d'*Els Sots feréstecs* y de *Les Multituts*, el crític d'art, l'investigador dels nostres primitius, deixa una llarga obra, subjecta tal vegada a discussió, rectificació y complement, però digna de lloança y acusant una forta personalitat d'escriptor. Amb en Martínez Serriñà va desaparèixer un exquisit temperament literari, un gust selecte y depurat; y la seva mort, sobtada y en plena joventut, vingué a rompre les esperances més belles. Recordem, per últim, en Sixte Quintana, que acabava d'ésser Secretari d'aquesta Junta Directiva; home de cor y ardiment, a qui 's trobava sempre disposat pera totes les nobles batalles del patriotisme y les conveniencies de Catalunya; com també en Josep Thomas Bigas, vell lluitador de les primeres campanyes, coparticipant de tantes empreses catalanistes y de cultura, fundador després, a força de tenacitat y enardiment patriòtic, de la casa ont les arts gràfiques de la nostra terra han trobat llur més alta concreció fent-se consubstancials amb el renaixement, y que havia desempenyat en l'anterior bieni 'l càrrec de Comptador en la Junta de l'ATENEU. Y, encara que no 's tracta d'un soci, sinó d'un antic y fidel servidor de la casa, cloguem aquest record amb unes paraules d'intensa simpatía pera D. Constanti Moliné, oficial de biblioteca, que ha deixat aquí 'l rastre que deixen les existencies pures y sens màcula. Que ells, en representació de tots els altres desapareguts, rebin de part nostra l'ofrena de pietat y d'anyorança que la mort imposa an els homes per llei de naturalesa, com recordant-los que «no es la terra 'l centre de les ànimes».

Immediatament després de llegida aquesta Memoria, en la sessió anual celebrada el 23 de febrer de 1912, el President, D. Lluís Domenech y Montaner, va donar lectura al seu discurs, que tracta de *La conservació de la personalitat de Catalunya*, y que ha sigut imprès separadament.

Els senyors socis de l'ATENEU que desitgin obtenir-ne un exemplar, no han de fer més que demanar-lo a Secretaria o a qualsevol dependent de la casa.

JUNTA DIRECTIVA

Any 1911 a 1912

PRESIDENT	D. Lluís Domenech y Montaner
VIÇ-PRESIDENT	» Francesc Layret Foix
SECRETARI	» Carles de Fortuny
VIÇ-SECRETARI	» Casimir Brugués
TRESORER	» Josep Galbany
COMPTADOR	» Josep Llimona
BIBLIOTECARI	» Rosèn Serra y Pagès
CONSERVADOR	» Joan A. Vidal de Solano
VOCAL	» Joaquim d'Abadal
»	» Eduard Agustí y Saladrigas
»	» Joaquim Casas-Carbó
»	» Joaquim Giralt Verdaguer
»	» Agustí Massana
»	» Lluís Mitjans Borés
»	» Emili Guillem Schierbeck

JUNTES DE LES SECCIONS

LITERATURA

D. Josep Oriol Martorell	<i>President</i>
» Ramon Miquel y Planas	<i>Viç-president</i>
» Joan Sardà y Làdico	<i>Secretari</i>
» Francesc Pujols	<i>Viç-secretari</i>
» Josep Meifren	<i>Revisor de Comptes</i>
» Carles de Fortuny	<i>Vocal Directiva</i>
» Joaquim Casas-Carbó	» »
D. ^a Elionor Serra Cisa	» <i>Biblioteca</i>

BELLES ARTS

D. Vicenç Artigas	<i>President</i>
» Pere Domenech Roura	<i>Viç-president</i>
» Enric Catà Catà	<i>Secretari</i>
» Jaume Pahissa	<i>Viç-secretari</i>
» Manel Cusí	<i>Revisor de Comptes</i>
» Josep Llimona	<i>Vocal Directiva</i>
» Agustí Massana	» »
» Gaietà Cornet	» <i>Biblioteca</i>

CIENCIAS MORALES Y POLÍTICAS

D. Secundí Coderch	<i>President</i>
» Jaume Hill	<i>Viç-president</i>
» Felix Escalas	<i>Secretari</i>
» Antoni Domenech Estapà	<i>Viç-secretari</i>
» Ramon B. Pella	<i>Revisor de Comptes</i>
» Francesc Layret Foix	<i>Vocal Directiva</i>
» Joaquim Giralt Verdaguer	» »
» Tomàs Carreras Artau	» <i>Biblioteca</i>

CIENCIAS EXACTES Y NATURALES

D. Josep Comas Solà	<i>President</i>
» Lluís Esquerrà Vila	<i>Viç-president</i>
» Joan Puig Sureda	<i>Secretari</i>
» Guillem Escrivà Pagès	<i>Viç-secretari</i>
» Joan Valls Campané	<i>Revisor de Comptes</i>
» Joan A. Vidal de Solano	<i>Vocal Directiva</i>
» Eduard Agustí Saladrigas	» »
» August Maryé Brú	» <i>Biblioteca</i>

AGRICULTURA

D. Ferran Perpiñà	<i>President</i>
» Josep Roig Puñed	<i>Viç-president</i>
» Antoni Piera	<i>Secretari</i>
» Joan Ortelli	<i>Viç-secretari</i>
» Francesc Casas Font	<i>Revisor de Comptes</i>
» Casimir Brugués	<i>Vocal Directiva</i>
» Joaquim d'Abadal	» »
» Josep Baltà R. de Cela	» <i>Biblioteca</i>

INDUSTRIA

D. Pere Company Molins	<i>President</i>
» Gaspar Homar	<i>Viç-president</i>
» Jacint Puget.	<i>Secretari</i>
» Andreu Mas Mas	<i>Viç-secretari</i>
» Joan Almirall Forasté	<i>Revisor de Comptes</i>
» Josep Galbany	<i>Vocal Directiva</i>
» Emili Guillem Schierbeck	» »
» Joan Cancio	» <i>Biblioteca</i>

COMERÇ

D. Antoni Cortada.	<i>President</i>
» Enric Fatjó	<i>Viç-president</i>
» Manel Moliné	<i>Secretari</i>
» Josep M. ^a Busquets	<i>Viç-secretari</i>
» Felip d'Hita	<i>Revisor de Comptes</i>
» Rosèn Serra Pagés	<i>Vocal Directiva</i>
» Lluís Mitjans Borés	» »
» Bonaventura Valentí Camp	» <i>Biblioteca</i>

Llista dels senyors socis

per ordre alfabètic

Any d'ingrés	Núm. d'ordre	Cognoms y Noms	Domicilis
1890	247	Abadal Calderó, Raimon de	Consell de Cent, 359.
1907	839	Abadal Calderó, Joaquim de	Ronda de Sant Pere, 21.
1895	388	Abella Viñas, Joaquim	Princesa, 12.
1903	642	Agell Agell, Josep	Salvà, 40.
1910	1003	Aguilar, Mari	Muntaner, 13.
1888	207	Aguilera, Joaquim	Valencia, 250.
1899	532	Aguiló, Angel	Méndez Núñez, 6.
1892	994	Aguiló Cortés, Isidor	Clarís, 40.
1902	990	Agulló Vidal, Ferran	Boters, 4.
1880	69	Agustí Saladrigas, Eduard	Ausias March, 4.
1902	535	Agustí Sala, Lluís	Diputació, 274.
1911	1058	Ainaud, Manel	Corts Catalanes, 638.
1885	157	Alabart, Agustí	Lauria, 18.
1908	912	Alabert, Joaquim	Call, 10.
1896	859	Alabert, Francesc	Call, 10.
1907	831	Alaman Carví, Francesc	Ronda de Sant Pere, 34.
1903	611	Alandí Canela, Joan	Casp, 21.
1904	697	Albert Paradís, Francesc	Valencia, 250.
1890	257	Alberto Barret, Josep	Balmes, 19.
1892	280	Alcayde Payró, Francesc	Balmes, 143.
1910	988	Alcover Pujol, Gaietà	Aribau, 32.
1909	957	Aldomà Garriga, Domingo	Trafalgar, 14.
1892	281	Aldrich, Albert	Passéig de Gracia, 117.
1888	505	Alegret Vidal, Jaume	Bilbao, 206.
1889	484	Alier, Llorenç M. ^a	Riera de Sant Joan, 22.

1889	236	Alier Amar, Pere	Comerç, 29.
1885	174	Almirall Forasté, Joan	Princesa, 16.
1888	225	Alomar Font, Joan	Diputació, 233.
1901	1072	Alfonso Quintanilla, Manel	Clarís, 20.
1906	788	Alsina de la Presilla, Jacint	Passatge del Credit, 2.
1911	1056	Alsina Girabets, Salvador	Passatge del Credit, 4.
1901	606	Amador López, Nicolau	Passeig de Sant Joan, 9.
1875	48	Amargós Samaranch, Josep	Muntaner, 10.
1906	820	Amargós Bertràn, Lluís	Plaça Santa Agna, 9.
1886	177	Amat Sormaní, Joan	Ronda de Sant Pere, 7.
1911	1081	Amat Torres, Jacob	Garcio Mariño, 4.
1904	1060	Ameller Badia, Josep M. ^a	Clarís 54.
1889	455	Amengual Andreu, Bartomeu	Aragó, 270.
1880	70	Andreu, Salvador	Rambla de Catalunya, 66.
1900	917	Andreu Barber, Santiago	Passeig de Gracia, 41.
1911	1079	Anfruns, Marian	Lauria, 15.
1876	59	Angelón, Manuel M. ^a	Corts Catalanes, 627.
1886	182	Angelón, Lluís M. ^a	Ronda de l'Universitat, 33.
1905	735	Anglés Civit, Josep M. ^a	Canuda, 24.
1899	853	Anguera de Sojo, Josep O.	Bruc, 42.
1903	619	Anguera Janey, Enric	Passeig de Colon, 17.
1904	903	Anguera, Jordi M. ^a	Bruc, 42.
1889	243	Antich Subirana, Josep	Pelayo, 7.
1880	74	Aran Serra, Jacint	Plaça de Palacio, 14.
1872	20	Arana, Joan de	Passatge Méndez Vigo, 3.
1889	1061	Aranzadi, Telesfor	Corts Catalanes, 635.
1894	487	Arbell, Francesc	Mont-Sió, 4.
1911	1092	Argila, Jaume de	Argenteria, 48.
1909	960	Arlubins Però, Joaquim	Doctor Rizal, 22.
1903	616	Armengol y de Pereyra, Alexandre de	Rambla de les Flors, 32.
1872	18	Armenter, Frederic	Corts Catalanes, 580.
1887	958	Arrau Roger, Miquel C.	Jovellanos, 4.
1900	498	Arnau, Eusebi	Plaça Tetuan, 15.
1887	262	Arteaga Pereira, Josep	Diagonal, 466.
1905	726	Artigas Albertó, Vicenç	Corts Catalanes, 602.
1904	677	Arumí Sauri, Joaquim	Universitat, 1.
1904	661	Augé Iramaint, Lleonard	Passeig de Gracia, 47.
1891	492	Avila, Tiberi	Passeig de la Diputació, 32.
1906	760	Aymerich Baró, Josep	Ronda de l'Universitat, 11.

1910	978	Babra Rubinat, Salvador	Méndez Núñez, 11.
1884	427	Bach Delprat, Ernest	Aribau, 27.
1906	563	Bacardí, Baltasar de	Passatge Bacardí.
1872	22	Badía Andreu, Salvador	Ronda de Sant Pere, 18.
1902	560	Baguñà Martra, Josep	Riera del Pi, 4.
1908	1020	Baiges Suy, Antoni	Valencia, 209.
1903	630	Baixeras Felip, Enric	Corts Catalanes, 591.
1905	747	Baixeras Anguera, Angel	Bruc, 144.
1893	291	Baladia, Jaume	Rambla de Catalunya, 98 bis.
1887	198	Balaguer, Josep	Balmes, 30.
1911	1101	Balari Iglesias, Alexandre	Corts Catalanes, 660.
1909	1068	Balcells, Joaquim	Salmeron, 13.
1893	321	Balcells Massó, Miquel	Clarís, 74.
1876	472	Baltà, Miquel	Rambla de Catalunya, 1.
1897	396	Baltà R. de Cela, Josep	Corts Catalanes, 566.
1898	421	Baltà R. de Cela, Antoni	Corts Catalanes, 566.
1898	424	Ballarin, Manel	Carme, 28.
1892	926	Banqué Faliu, Josep	Balmes, 87.
1901	521	Barber Huguet, Pau	Pelayo, 16.
1904	1113	Barberá Baldrich, Miquel	Aragó, 273.
1904	691	Barberà Xatruchs, Lluís	Santa Agna, 21.
1901	816	Barbey, Juli	Baixada Sobradíel, 1.
1906	779	Barbry, Felip	Arcs, 10.
1903	641	Barella Arrant, Miquel	Bruc, 59.
1909	947	Barenne, Albert	Aribau, 33.
1910	1027	Barrau Carbonell, Antoni	Clarís, 74.
1887	186	Bartrina, Francesc	Pelayo, 42.
1896	1067	Bartrina, Francesc d'A.	Diputació, 302.
1876	37	Bartoli, Ignasi C.	Plaça d'Urquinaona, 5.
1902	544	Baruel Comas, Josep	Lauria, 81.
1910	1025	Bas Llopart, Cristòfol	Consell de Cent, 284.
1895	358	Bassegoda Amigó, Bonaventura	Lauria, 7.
1906	771	Bassa Careny, Joan	Canuda, 13.
1879	57	Batlles Beltran de Lís, Marian	Bertran, 44. S. G.
1900	497	Batllevell Arús, Juli	Lauria, 2.
1910	1010	Bau Valls, Manel	Rambla de Caputxins, 19.
1907	875	Baurier Lacombe, Henry	Casp, 44, segon.
1901	528	Bayó Font, Jaume	Trafalgar, 23.
1887	205	Bel, Juli	Plaça de Catalunya, 18.
1906	761	Belloch, Comte de	Lauria, 68.

1906	1054	Bellpuig, Marquès de	Duc de la Victoria, 15.
1902	969	Bendir, Ernest	Corts Catalanes, 662.
1873	29	Benessat, Frederic	Moncada, 10.
1900	499	Berdaguer, Florenci	Bruc, 14.
1901	621	Bernades, Frederic	Bilbao, 213.
1910	1016	Bernat Duran, Josep	Rambla de Catalunya, 35.
1902	943	Bertran Suñol, Josep	Princesa, 50.
1901	515	Bertran Musitu, Josep	Clarís, 19.
1880	294	Biada Dalmases, Antoni	Girona, 120.
1889	239	Biada Viada, Josep	Rambla de Catalunya, 12.
1912	1114	Bianchi Reche, Rafel	Consell de Cent, 351.
1903	632	Biern Clota, Claudi	Bruc, 35.
1903	635	Bisbal Ridaura, Victorià	Balmes, 30.
1880	886	Blanch Benet, Josep	Corts Catalanes, 557.
1894	780	Blanch Sintas, Francesc	Casp, 35.
1897	418	Blanch Benet, Ramon	Trafalgar, 26.
1876	217	Bofarull, Francesc de	Passeig de Gracia, 53.
1884	144	Bofill Pichot, Josep M. ^a	Aragó, 281.
1910	1116	Bohigas Tarragó, Pere	Santa Agna, 5.
1891	1098	Boix Riera, Gerard	Diputació, 204.
1872	25	Boixet, Ezequiel	Passeig de Gracia, 79.
1882	109	Bolibar Galup, Geroni	Ronda de l'Universitat, 17
1896	384	Bonastre Vilaseca, Josep	Passatge de la Pau, 13.
1893	478	Bonay, Alfons	Rambla de les Flors, 25.
1896	391	Bonell, Pere	Rambla Catalunya, 47.
1872	10	Bonet, Josep	Pelayo, 60.
1891	259	Bonet Duran, Carles	Bisbe, 2.
1887	2	Bonet, Francesc	Rambla d'Estudis, 11.
1885	895	Bonsoms, Isidre	Plaça de Catalunya, 15.
1908	993	Bordas Duran, Joan	Cucurulla, 9.
1911	1080	Bordas Nonell, Salvador	Plaça Real, 9.
1910	1001	Borralleras Gras, Joaquim	Balmes, 6.
1881	88	Borràs Reduani, Pere A.	Passeig de Gracia, 17.
1905	709	Borràs de Palau, Manel	Vergara, 7.
1888	220	Borrell, Gabriel	Diputació, 291.
1900	476	Borrell Sol, Josep	Comerç, 60.
1881	190	Bory Salvador, Francesc	Ronda de Sant Pere, 36.
1897	415	Bosch Blat, Pere	Rocafort, 50.
1902	570	Bosch Casas, Joan	Consell de Cent, 391.
1908	905	Bosch Gal-ly, Josep	Plaça Reial, 10.

1905	751	Bosom, Joan	Ronda de l'Universitat, 21.
1903	633	Botet Sisó, Joaquim	Banys Nous, 15.
1911	1066	Bover, Pere	Ausias March, 19.
1907	864	Bravo Moreno, Ferran	Salmeron, 76.
1905	710	Brau, Paulí	Bailèn, 113.
1893	311	Brillas Estella, Andreu	Boqueria, 11, 13, y 15.
1874	763	Brocà, Guillem M. ^a	Canuda, 41.
1882	129	Brososa, Enric	Moles, 21.
1896	718	Brugada, Lluís M. ^a	Passeig de l'Industria, 40.
1895	357	Brugada, Josep M. ^a	Passeig de l'Industria, 40.
1892	283	Brugués Escuder, Casimir	Bruc, 44.
1905	699	Bufill, Josep	Corts Catalanes, 684.
1892	285	Burjalés, Adolf	Girona, 131.
1903	639	Burgoa Sastre, Josep	Passeig Pujadas, 4.
1900	479	Busquets, Guillem	Ronda de l'Universitat, 27.
1900	567	Busquets Lluch, Pere	Brusi, 35. (S. G.)
1905	741	Busquets Juncosa, Josep M. ^a	Passeig de Gracia, 73.
1907	838	Buxaderas de la Cantera, Eduard	Ronda de l'Universitat, 21.
1893	289	Buxareu Juncadella, Joan	Lauria, 19.
1895	355	Cabot Rovira, Joaquim	Plaça de Catalunya, 17.
1910	1041	Cabot Cadafalch, Santiago	Portaferriça, 25.
1903	1099	Cabré Gelabert, Josep	Corts Catalanes, 460.
1907	863	Cabré Puig, Joan	Baixada de Sant Miquel, 2.
1905	739	Cabrinetty, Tadeu	Asalto, 14.
1883	348	Cahís Balmanya, Manel	Avinyó, 7.
1884	154	Cajal Pueyo, Frederic	Duc de la Victoria, 12.
1903	649	Calsina Serra, Joaquim	Plaça de Catalunya, 15.
1878	52	Calvà de Grassot, Joan de	Ronda de l'Universitat, 29.
1888	284	Calvet Pachot, Rafel	Girona, 34.
1891	272	Calvet Peyronill, Arnau	Gravina, 10.
1904	681	Calvet Pintó, Eduard	Casp, 48.
1909	963	Calvet Pascual, Agustí	Muntaner, 10.
1907	829	Calvó Brosa, Joan	Alt de Sant Pere, 31.
1893	287	Callén, Lluís	Passatge de Permanyer, 15.
1907	833	Cambó Batlle, Francesc	Girona, 18.
1896	386	Campderà Sala, Enric	Passeig de Gracia, 61.
1892	309	Camprodon, Andreu	Plaça Reial, 11.
1891	270	Camprubí Mayol, Ramon	Corts Catalanes, 629
1912	1116	Camps Miquel, Manel	Santa Agna, 26.

1872	21	Camps Armet, Albert	Plaça Santa Agna, 7.
1887	202	Camps Armet, Carles	Balmes, 70.
1896	392	Cancio, Joan	Ataulf, 12.
1904	683	Cànovas Ortega, Antoni	Plaça de l'Universitat, 3.
1903	617	Cantijoch, Èmili	Tamarit, 149.
1884	148	Canudas Bordas, Josep	Ausias March, 8.
1897	404	Capella Raventós, Josep M. ^a	Clarís, 27.
1899	450	Capmany, Aureli	Rambla Sant Josep, 11.
1910	998	Caral, Delmir de	Rambla de Catalunya, 79
1880	78	Carbó Rovirosa, Antoni	Ronda de Sant Pere, 17.
1891	261	Carbó Palau, Francesc	Ausias March, 19.
1893	318	Carbó Rovirosa, Francesc	Rambla dels Estudis, 4.
1899	465	Cardellach, Feliu	Consell de Cent, 276.
1910	1002	Cardellach Alivés, Francesc	Consell de Cent, 276.
1875	36	Cardenal, Salvador	Passatge Mercader, 9.
1905	722	Cardenal, Felip	Passatge Mercader, 13.
1904	667	Caritg Bassa, Carmelo	Granada, 24.
1885	196	Carner Romeu, Jaume	Trafalgar, 10.
1872	1	Carreras, Baldiri	Virreina, 1.
1903	638	Carreras Candi, Francesc	Ronda de Sant Pere, 58.
1905	708	Carreras Artau, Tomas	Rambla de Catalunya, 59.
1905	749	Carreras Biayna, Josep	Ausias March, 8.
1909	949	Carreras Raura, Mateu	Aribau, 15.
1900	474	Carsí, Ignasi	Plaça de Catalunya, 4.
1905	728	Casademunt Valldejuli, Joan	Sobradiel, 6.
1884	143	Casades Gramatxes, Pelegrí	Cervantes, 7.
1897	419	Casades Gramatxes, Lluís	Cervantes, 7.
1897	1042	Casadesús, Josep	Clarís, 58.
1911	1069	Casafranca Amorós, Pau	Argenteria, 14.
1903	288	Casals Duch, Paulí	Salmeron, 84.
1909	919	Casals Prats, Ramon	Pi, 3.
1897	1399	Casamada, Ramon	Pelayo, 34.
1903	628	Casan Matamala, Josep	Aragó, 341.
1892	293	Casanovas Degollada, Pere	Passeig de Gracia, 30.
1879	124	Casas-Carbó, Joaquim	Diputació, 275.
1892	299	Casas, Ramon	Passeig de Gracia, 96.
1895	373	Casas Font, Francesc	Lauria, 33.
1910	1005	Castañer Almasqué, Carles	Clarís, 97.
1897	506	Castelló Elías, Geroni	Carme, 84.
1898	442	Castells Vidal, Paulí	Diputació, 298.

1900	902	Castellví Vila, Josep	Mallorca, 209.
1910	1038	Castellví Sagarra, Miquel	Corts Catalanes, 688.
1905	716	Catà Catà, Enric	Ausias March, 3.
1907	830	Cecchini Solà, Josep	Asalto, 24.
1910	1032	Celis Pujol, Lluís	Balmes, 61.
1906	783	Cerdà Fàbregas, Josep A.	Clarís, 19.
1906	801	Ciervo Pérez, Candid	Rambla Estudis, 3.
1902	511	Cirici Jordana, Alexandre	Còrcega, 333.
1894	338	Ciurana, Josep	Consell de Cent, 336.
1905	734	Clapés de Niubó, Lluís	Diputació, 295.
1892	282	Claramunt Furest, Lluís	Ausias March, 43.
1882	107	Clivillé Serra, Josep	Valencia, 261.
1908	907	Closa Coll, Josep	Escudellers Blancs, 3 bis.
1895	307	Clot Junoy, Lluís	Ali-Bey, 5.
1883	527	Coderch, Secundí	Alt de Sant Pere, 6.
1881	85	Codorniu Farrés, Antoni	Consell de Cent, 331.
1902	572	Colom Virgili, Ramon	Còrcega, 241.
1884	819	Colomer, Raimon	Passeig de Gracia, 93.
1903	942	Coll Escofet, Pere	Fortuny, 4.
1904	668	Coll Coll, Manel	Passeig de Gracia, 100.
1905	712	Coll Geli, Eduard	Roig, 15.
1908	898	Coll Trius, Enric	Aragó, 259.
1877	49	Collaso Gil, Josep	Plaça Palacio, 15.
1878	56	Collaso Gil, Enric	Plaça Palacio, 15.
1909	918	Collí Burón, Renzo	Passatge de la Pau, 8.
1910	1045	Coma Clapes, Josep	Passeig de Gracia, 22.
1900	483	Comas Llaveria, César	Corts Catalanes, 613.
1902	565	Comas de Mora, Lluís	Passeig de Gracia, 79.
1896	383	Comas Solà, Josep	Saragoça, 29. (S. G.)
1897	402	Comas, Ricard	Bruc, 14 bis.
1890	473	Comenge, Lluís	Diputació, 353.
1884	140	Companys, Sebastià	Ronda de l'Universitat, 14.
1886	379	Company Molins, Pere	Princesa, 56.
1904	1082	Comulada Henrich, Lluís	Passeig de Gracia, 60.
1893	774	Conde, Ricard	Passeig de Gracia, 82.
1895	323	Conill, Bonaventura	Passeig de Gracia, 46.
1895	361	Conill, Ramon	Rambla Estudis, 4.
1903	607	Constansó Vila, Marian	Plaça de Palacio, 15.
1903	608	Constansó Vallhonrat, Eudald	Plaça de Palacio, 15.
1911	1086	Córdoba Rodríguez, Josep	Bruc, 129.

1885	145	Cordomí Bosc, Pere	Ntra. Sra. del Coll (Vallcarca).
1905	725	Cornet Enrich, Josep M. ^a	Ausias March, 20.
1902	561	Cornet Palau, Gaietà	Corts Catalanes, 614.
1872.	16	Corominas, Domingo	Bruc, 65.
1883	130	Corominas Llobera, Joan	Plaça de Santa Agna, 2.
1891	265	Corominas Prats, Domingo	Bruc, 65.
1903	637	Corominas Buscarat, Josep	Doctor Dou, 4.
1906	794	Corominas Montaña, Pere	Plaça d'Urquinaona, 2.
1910	933	Corominas Mendoza, Vicenç	Rosselló, 246.
1905	725	Cornet Enric, Josep M. ^a	Ausias March, 20.
1905	704	Coroleu, Wifred	Aribau, 31.
1885	156	Cortada, Alexandre	Alt de Sant Pere, 19.
1906	798	Cortada, Antoni	Bruc, 23.
1910	1036	Cortada Torelló, Antoni	Alt de Sant Pere, 19.
1889	242	Cortés Aguiló, Lluís	Consell de Cent, 336.
1888	227	Costa Guardiola, Antoni	Valencia, 262.
1906	804	Costa Sala, Salvador	Passeig de l'Aduana, 5.
1891	267	Crehuet Llorens, Manel	Cucurulla, 3.
1903	585	Crehuet Pardo, Eladi	Cucurulla, 3.
1888	230	Crespo, Ignasi	Unió, 15.
1888	213	Cruells Sellarés, Jaume	Rambla de Catalunya, 12.
1907	845	Crusat Decroy, Manel	Corts Catalanes, 652.
1907	1091	Cruylles y de Pastor, Felip de	Aragó, 28.
1889	229	Cruzet Bosch, Salvador	Bruc, 42.
1895	352	Cusachs, Andreu	Passeig de Sant Joan, 7.
1882	119	Cusí, Manel	Passeig de Gracia, 86.
1890	248	Cuyàs, Vicenç	Rambla de Catalunya, 31.
1906	894	Chaffard Masclaus, Carles	Rosselló, 232.
1902	554	Daly Cusí, Rafel	Bisbe, 2.
1906	781	Dalmau Cabestany, Joaquim de	Rambla de Santa Mònica, 33.
1912	1117	Dalmau, Josep	Portaferrissa, 15.
1905	702	Dalmases y de Ramis, Pius de	Plaça de Sant Miquel, 4.
1909	966	Dalmases Bocabella, Josep M. ^a de	Princesa, 8.
1898	425	Damians Vila, Adolf	Plaça de Catalunya, 8.
1872	240	Deas Caravent, Rafel	Rambla de Catalunya, 94.
1879	218	Degollada, Eduard	Ausias March, 2.
1902	557	Delàs Miralles, Josep M. ^a de	Rambla de Catalunya, 15.
1896	959	Demestre, Armengol	Dormitori Sant Francesc, 25.

1899	232	Dern Però, Joan	Escudellers Blancs, 6.
1877	43	Domenech Montaner, Lluís	Clarís, 37.
1880	767	Domenech Estapà, Josep	Valencia, 243.
1893	304	Domenech Estapà, Antoni	Aribau, 5.
1905	706	Domenech Roura, Pere	Bruc, 75.
1910	984	Domenech Montaner, Eduard	Consell de Cent, 321.
1899	1071	Domenech, Cristòfol de	Aribau, 117.
1897	416	Durall Mataró, Bonaventura	Rambla de Catalunya, 47.
1888	210	Duran, Miquel	Jaume Giralt, 13.
1891	264	Duran Ventosa, Lluís	Duran y Bas, 1.
1898	429	Duran España, Joan	Valencia, 278.
1091	529	Duran Ventosa, Josep	Duran y Bas, 1.
1908	1022	Egozcue Torrents, Eduard	Plaça Moncada, 3.
1873	147	Elias de Molins, Josep	Rambla de Catalunya, 37.
1903	583	Escalas Chamení, Felix	Mallorca, 308,
1897	411	Escriu Pons, Josep	Ronda Sant Antoni, 102.
1902	571	Escribà Pagès, Guillem	Fernando, 7.
1902	578	Escuder Duch, Pere	Baix de Sant Pere, 55.
1908	906	Escuder Ferrer, Ricard	Bailèn, 4.
1879	948	Espina Galofré, Josep	Rambla de Catalunya, 118.
1890	258	Esquerrà Vila, Lluís	Diputació, 248.
1902	534	Estapé Pagès, Gabriel	Traspalacio, 11.
1908	911	Estapé, Josep M. ^a	Bailèn, 14.
1910	1007	Estapé Pagès, Santiago	Nou de la Rambla, 36.
1888	759	Esteve Herrero, Frederic	Rambla de Catalunya, 54.
1899	452	Esteve Vila, Joan Bta.	Lauria, 17.
1906	770	Estruch Cumella, Josep	Corts Catalanes, 615.
1881	98	Fàbregas Rosés, Gaspar	Diagonal, 416.
1886	172	Fàbregas Ribó, Antoni	Corts Catalanes, 591.
1906	796	Fàbregas Fontrodona, Joan	Ali-Bey, 15.
1881	162	Fàbregas Mas, Francesc	Portaferriça, 13 bis.
1902	553	Fabrer Oliver, Joan	Casp, 15
1899	453	Faig Gelart, B.	Valencia, 268.
1901	501	Falguera, Antoni de	Rambla de Catalunya, 42.
1906	799	Falp Plana, Josep	Trafalgar, 26.
1906	1096	Farauto de Saint Germain, Lluís	Ali-Bey, 15.
1886	183	Farauto, Ramon	Asalto, 31.
1907	857	Farauto Ortells, Eladi	Plaça de Catalunya, 9.

1897	406	Fargas, Miquel A.	Rambla de Catalunya, 47.
1904	679	Fargas Margenat, Francesc	Regomir, 8.
1901	525	Farreras Munner, Miquel	Consell de Cent, 341.
1898	954	Farreras, Pere	
1877	42	Farrés, Artur	Montaner, 13.
1882	114	Farriols Anglada, Agustí	Rambla Sant Josep, 25.
1910	1034	Faura, Marian	Plaça de Comas. (C. de S.)
1906	765	Fatjó, Santiago	Consell de Cent, 381.
1906	776	Fatjó Melcior, Enric	Rambla de Catalunya, 25.
1880	79	Fernández Emili	Rambla Santa Mònica, 15.
1901	512	Fernández, Eduard	Girona, 50.
1905	715	Fernández Rodríguez, Josep	Pi, 6.
1908	882	Fernández González, Delfí	Bruc, 28.
1901	510	Ferran Suñol, Miquel	Girona, 40.
1902	536	Ferran, Antoni	Clarís, 113.
1906	813	Ferran Torelló, Lluís	Ausias March, 50.
1883	989	Ferré Igual, Llorenç	Passeig de Gracia, 24.
1884	153	Ferrer Vidal Soler, Lluís G.	Passeig de Gracia, 105.
1885	173	Ferrer, Marqués de Puerto Nuevo, Baltasar de	
1887	433	Ferrer Morer, Ibo	Còrcega, 299.
1886	1023	Ferrer Casagemas, Enric	Pelayo, 60.
1894	359	Ferrer Barberà, Josep	Trafalgar, 14.
1894	369	Ferrer Puig, Joan	Làuria, 29.
1900	480	Ferrer Portals, Enric	Ronda de Sant Pere, 20.
1901	509	Ferrer Ferrer, Josep	Portal de l'Angel, 6.
1901	517	Ferrer Vallès, David	Goudoxier, Villa Victoria. (S. G.)
1902	564	Ferrer Anglada, Francesc	Corts Catalanes, 586.
1905	746	Ferrer Vidal Güell, Joan J.	Borrell, 79.
1905	745	Ferrer Escofet, Emili	Muntaner, 324.
1906	777	Ferrer Maristany, Francesc	Ronda de Sant Pere, 8.
1884	840	Ferrer Soler, Lluís	Ali-Bey, 29.
1909	930	Ferres Jufre, Joan	Diputació, 333.
1908	910	Ferrés Mir, Pau	Corts Catalanes, 561.
1891	274	Figuerola, Lluís	Consell de Cent, 314.
1905	732	Figuerola Tarrats, Santiago	Arc de Sant Ramon, 11.
1888	1024	Fina Girbau, Eusebi	Ribera, 5.
1910	996	Fita Trias, Eduard	Templaris, 16.
1902	543	Fiter Dasca, Manel	Escudellers Blancs, 7.
1906	787	Flores Pamies, Teodor	Rambla de Catalunya, 6.
			Passeig de la Diputació, 19.

1892	308	Fluvià Pedrosa, Josep	Plaça Nova, 6.
1906	786	Fochs, Ramir	Plaça Santa Agna, 7.
1910	1018	Folch Capdevila, Rafel	Bruc, 56.
1910	614	Fonolleda Guardiola, Pere	Casp, 41.
1886	368	Font de Rubinat, Felip	Passeig de Sant Joan, 7.
1881	89	Font del Sol, Enric	Lauria, 21.
1912	1119	Font Pla, Alexandre	Clarís, 73.
1884	1019	Font, Ramon	Passeig de la Diputació, 25.
1885	158	Font Riera, Eusebi	Passeig de Gracia, 48.
1888	209	Font Milà, Joan	Notariat, 7.
1888	995	Font y de Boter, Miquel	Santa Eugenia, 29.
1891	254	Font Torner, Manel	Pietat, 8.
1891	256	Font y de Boter, Joaquim	Elisabets, 9.
1894	328	Font Gumà, Josep	Plaça de l'Universitat, 8.
1901	507	Font, Hermes	Clarís, 59.
1909	953	Font Laporta, Antoni	Petritxol, 4.
1906	755	Fontana Almeda, Albert	Plaça Moncada, 1.
1877	315	Fontanals, Blai	Mallorca, 216
1910	1035	Fontanals Arater, Laureà	Valencia, 261.
1900	593	Fontbona, Josep	Abaixadors, 11.
1899	493	Fonrodona, Francesc	Plaça de Catalunya, 20.
1895	467	Fontseré, Eduard	Salmeron, 11.
1912	1118	Foronda, Marian de	Paz, xalet (Sarrià).
1909	937	Fors Carulla, Joan	Bailèn, 46.
1909	985	Fors Carulla, Josep	Bailèn, 46.
1896	380	Fort Romeu, Joan	Muntaner, 29.
1887	203	Fortuny Galceran, Eusebi	Jonqueres, 2.
1905	698	Fortuny, Carles de	Casp, 33.
1891	276	Fossas Martínez, Juli M. ^a	Banys Nous, 15.
1903	594	Fournier Cuadras, Juli	Corts Catalanes, 642.
1894	324	Foxà de Lasarte, Francesc	Passeig de Gracia, 81.
1887	188	Fraginals, Cristòfol	Ronda de l'Universitat, 6.
1905	714	Framis Manent, Joan	Ausias March, 37.
1887	588	Franqueza Gomis, Josep	Salmeron, 50.
1884	184	Freixas Freixas, Joan	Ample, 3.
1888	228	Freixas Sabater, Artur	Consell de Cent, 266.
1907	837	Fuentes Llosetles, Enric de	Valencia, 231.
1908	899	Furest Roca, Estanislau	Plaça Real, 10.
1906	805	Furnells Soler, Joan	Corts Catalanes, 492.
1882	103	Fuster Fuster, Marian	Rambla de Canaletes, 8.

1902	574	Gabarró, Albert	Casp, 36.
1904	696	Gabarró, Antoni	Lauria, 21.
1895	372	Galbany Parladé, Josep	Girona, 72.
1896	503	Galceràn, Celestí	Provença, 255.
1899	445	Galera Plana, Ramon	Cervantes, 7.
1878	55	Galí Ferrer, Carles	Passeig de Gracia, 77.
1911	1095	Galmés Fiol, Llorenç	Rambla de Santa Mònica, 29.
1885	870	Galofré, Carles	Passeig de Gracia, 31.
1878	50	Gallart, Artur	Regomir, 7.
1907	855	Gallart Joan, Manel	Rambla de Catalunya, 10
1881	95	García Faria, Pere E.	Princep d'Asturies, 15. (S. G.)
1901	660	García de Paredes, Vicenç de	Diagonal, 44 ^o .
1903	946	García Pedrosa, Gonçal	Universitat, 9.
1881	84	Garí Cañas, Lluís	Nou de Sant Francesc, 7.
1888	223	Garí Cañas, Josep	Nou de Sant Francesc, 7.
1879	64	Garriga Miquel, Francesc	Carmen, 9.
1890	250	Garriga Miranda, Rupert	Rambla de Canaletes, 8.
1891	255	Garriga Massó, Joan	Aragó, 280.
1896	385	Garriga Roig, Josep	Rambla de Canaletes, 8.
1875	34	Gassó y Martí, Josep	Ample, 31.
1880	80	Gasol, Isidre	Ronda de l'Universitat, 33.
1884	150	Gasol, Antoni	Rambla de Catalunya, 9.
1902	573	Gatell Carbó, Victor	Parc, 3.
1903	590	Gatell Carbó, Esteve	Escudellers, 82.
1905	737	Gatvillaró Gili, Joan	Clarís, 65.
1902	538	Genover Soler, Pere	Rambla Sant Josep, 5.
1901	523	Gil Ramonet, Enric	Aribau, 155.
1903	627	Gil Llopart, Leopold	Valencia, 251.
1894	347	Gili Roig, Gustau	Corts Catalanes, 612.
1898	439	Giné Masriera, Artur	Rambla de Catalunya, 116.
1901	522	Ginestà, Josep M. ^a	Provença, 290.
1899	463	Giol Figuerola, Rosèn	Consell de Cent, 318.
1907	835	Giol, Candid	Passeig de Gracia, 2.
1909	966	Giol, Martí	Milà Fontanals, 39.
1886	972	Giral Giral, Eugeni	Girona, 64.
1883	138	Giralt Giralt, Ernest	Mercè, 32.
1895	360	Giralt Verdaguer, Joaquim	Corts Catalanes, 620.
1903	596	Girshausen, Adolf	Aragó, 259.
1883	116	Girona Vidal, Manel	Ample, 2.
1888	194	Girona, Ignasi	Passeig de Gracia, 19.

1899	496	Girona Llagustera, Daniel	Sant Francesc, 33. (Sarrià.)
1890	241	Girona Vilanova, Joan	Plaça de Catalunya, 14.
1881	94	Gisper Ferrater, Joaquim	Baixada Cervantes, 2.
1893	684	Givanel Mas, Joan	Villarroel, 45.
1905	700	Goday Casals, Josep	Consell de Cent, 282.
1888	212	Gómez Llacuna, Josep	Valencia, 195.
1902	537	Gomis Costa, Trinitat	Passeig de Gracia, 19.
1906	773	Gomis Güell, Miquel	Rambla d'Estudis, 10.
1910	1017	González, Joan Josep	Reus, 2. (Bonanova.)
1886	185	Gorostegui, Enric	Corts Catalanes, 637.
1907	846	Gorostegui Rosillo, Joan	Corts Catalanes, 637.
1906	916	Granados, Enric	Aragó, 285.
1872	12	Grases, Antoni	Carmen, 15.
1881	99	Grassot, Roman de	Passeig de Gracia, 88.
1872	6	Grau, Francesc	Passeig de Sant Joan, 2.
1904	692	Grau Granell, Francesc	Clarís, 36.
1908	884	Grau Miró, Joan	Cervantes, 4.
1903	603	Graupera Costa, Joan	Argenteria, 65.
1878	555	Griera Dulcet, Josep	Vergara, 11.
1907	847	Gros Mas, Marian	Rambla de Catalunya, 42.
1899	238	Gual Compte, Francesc	Avinyó, 18.
1905	752	Guarro Casas, Lluís	Ample, 46.
1899	286	Gubern Fàbregas, Joan	Passeig de Colon, 17.
1902	548	Gubern Fàbregas, Geroni	Ronda de Sant Pere, 36.
1902	549	Gubern Fàbregas, Santiago	Passeig de Colon, 17.
1872	9	Guell, Eusebi	Asalto, 3.
1897	935	Güell López, Eusebi	Asalto, 3.
1905	730	Güell, Claudi	Asalto, 3.
1903	1052	Güell Clapés, Pere	Fernando, 14.
1890	245	Guerra Estapé, Jaume	Ronda de Sant Pere, 62.
1911	1055	Guerrero Carmona, Rafel	Provença, 243.
1911	1074	Guilera Molas, Baldiri	Ronda Sant Antoni, 33.
1875	35	Guimerà, Angel	Petritxol, 4.
1904	649	Gurt Pujol, Eduard	Rambla de Catalunya, 12.
1910	976	Gurt Martorell, Francesc	Passeig de Gracia, 84.
1878	53	Henrich, Manel	Còrcega, 347.
1903	601	Henry, Lluís A.	Balmes, 90.
1907	877	Heras Jordà, Pons	Asalto, 13.
1897	417	Herberg, Huc	Tallers, 4.

1888	215	Hill Faliu, Jaume	Clarís, 99.
1897	827	Hita, Felip de	Alt de Sant Pere, 17.
1898	443	Homar, Gaspar	Canuda, 4.
1891	275	Homs Parellada, Joaquim	Pelayo, 9.
1905	733	Horta Boadella, Joaquim	Méndez Núñez, 5.
1906	1043	Huguet Padró, Marian	Consell de Cent, 325.
1898	422	Hurtado Miró, Amadeu	Plaça de Catalunya, 22.
1882	106	Iglesias Salvatella, Andreu	Casp, 21.
1899	462	Iglesias Balart, Francesc	Corts Catalanes, 629.
1904	675	Iglesias Badia, Feliu	Passeig de Gracia, 78.
1909	968	Iglesias Ambrosio, Emilià	Pelayo, 40, 1. ^a
1904	342	Iglesias Roig, Isidre	Rambla de Catalunya, 108.
1886	178	Illas Fabra, Manel	Vergara, 3.
1872	14	Imbert de Janer, Joan	Casp, 35.
1882	111	Iranzo, Ubald	Passeig de Gracia, 61.
1903	612	Jacas Matheu, Jaume	Passeig de Gracia, 24.
1902	556	Janer, Ignasi	Carme, 106.
1910	1008	Jardí, Enric	Clarís, 35.
1881	131	Jaumandreu Puig, Ignasi	Rambla de Santa Mònica, 2.
1896	390	Jaumandreu, Antoni	Rambla de Santa Mònica, 2.
1896	389	Jaumandreu, Eugeni	Rambla de Santa Mònica, 2.
1901	524	Jaumandreu, Leopold	Lauria, 116.
1904	680	Jaumandreu Puig, Alexandre	Rambla de Santa Mònica, 2.
1880	354	Jaume, Francesc	Tallers, 66.
1905	475	Jorba Romaña, Emili	Corts Catalanes, 692.
1902	915	Jorba, Marcelí	Avinguda del Tibidabo, 25.
1906	782	Jordà, Carles	Ausias March, 12.
1902	738	Jordan de Urries, Josep	Provença, 316.
1911	1084	Jordana Sagarra, Carles	Buenos Aires, 2. Sarrià.
1910	1039	Jori Biscamps, Ramon	Clarís, 72.
1892	297	Juan Torné, Albert	Ausias March, 25.
1895	740	Julià Pons, Antoni	Ausias March, 6.
1910	975	Junyent Sans, Olaguer	Bonavista, 21.
1888	221	Kramer, Martí	Rambla de Catalunya, 112.
1909	950	Kirchner Catalàn, Fidenci	Corts Catalanes, 541.
1891	260	Labarta, Lluís	Diputació, 308.

1882	105	Larratea Catalan, Enric	Bisbe Morgades, 21. (S. G.)
1902	928	Lasalvi, Marcel	Passatge de la Pau, 8.
1906	757	Lawzon, William	Provença, 268.
1904	669	Layret Foix, Francesc	Passatge Madoz, 1.
1907	962	Lesperut, Eduard	Rambla del Mig, 30.
1904	869	Liebe, Albert	Doctor Dou, 3.
1899	970	López Brea, Cast	Provença, 251.
1906	1028	López Llovet, Albert	Diputació, 329.
1901	662	Luna Pérez, Miquel de	Balmes, 46.
1890	253	Llagostera Pascual, Lluís	Ausias March, 3.
1887	842	Llanés, Enric de	Balmes, 51.
1872	7	Llavallol, Josep	Ronda de l'Universitat, 27.
1883	973	Llave, Manel de la	Corts Catalanes, 639.
1879	62	Llenas Ventura, Artur	Valencia, 245.
1903	610	Lleó Morera, Albert	Passeig de Gracia, 35.
1902	552	Llimona Brugués, Josep	Lauria, 42.
1908	914	Lligé Pagès, Joan	Manso, 23.
1872	27	Llobateras, Martirià	Corts Catalanes, 569.
1897	1120	Llorens Clariana, Antoni	Muntaner, 231.
1897	401	Llorens, Ramon	Barberà, 6.
1908	1121	Llovet Mingot, Antoni	Rambla del Mig, 6.
1904	673	Llubià Barau, Wenceslau	Casp, 48.
1883	128	Lluch Ramon, Emili	Corts Catalanes, 661.
1898	431	Lluelles Calzada, Josep	Bisbe Morgades, 15. (S. G.)
1898	432	Lluhí Rissech, Joaquim	Pont de la Parra, 3.
1895	873	Llusà Duran, Carles	Corts Catalanes, 642.
1889	587	Madirolas, Tomas, Francesc J.	Girona, 119.
1893	317	Madorell Rius, Miquel	Casp, 38.
1886	175	Magdà, Jordi	Pelayo, 14.
1895	366	Magriñà, Francesc	Atlantida, 27.
1907	876	Majuelo Montiel, Joan de la	Aray, 3.
1873	28	Maluquer, Eduard	Ausias March, 1.
1911	1094	Mallo, Geroni	Roselló, 220.
1880	65	Mansana Terrés, Josep	Corts Catalanes, 641.
1902	539	Mañé Janer, Antoni	Provença, 302.
1910	977	Maragall, Rosèn	Trafalgar, 31.
1902	693	Marés Cervera, Andreu	Passeig de Colon, 17.
1905	711	Marfà Clivillé, Santiago	Balmes, 28.

1881	159	Margarit Coll, Felip	Mendizabal, 11.
1884	165	Marial Tey, Juli	Casanovas, 48.
1883	120	Maristany, Pere Grau	Rambla de Catalunya, 83.
1887	170	Maristany Oliver, Alfred	Rambla de Catalunya, 83.
1897	405	Maristany, Feliu	Passeig de l'Industria, 14.
1903	605	Marquès Puig, Manel	Rambla de Catalunya, 6.
1877	54	Marquet, Ramon	Bruc, 48.
1883	127	Marquet, Manel	Bruc, 48.
1883	132	Marquet, Enric	Bruc, 48.
1897	395	Marsans Peig, Lluís	Corts Catalanes, 682.
1905	720	Marshall, Ernest	Diagonal, 468.
1899	449	Marsillach, Adolf	Corts Catalanes, 614.
1881	90	Martí Beya, Miquel	Passeig de Gracia, 32.
1885	160	Martí Julià, Domingo	Clarís, 73.
1887	303	Martí, Ricard	Clarís, 110.
1889	233	Martí Sallent, Pau	Valencia, 179.
1893	313	Martí Balles, Josep O.	Portaferriça, 17.
1899	457	Martí Martí, Ricard	Passeig de Gracia, 73.
1883	137	Martin Mora, Virgili	Girona, 24.
1887	201	Martin Montellà, Avelí de	Passatge Mercader, 11.
1898	428	Martínez Domingo, Antoni	Passeig de Gracia, 57.
1911	1104	Martínez, Miquel	Balmes, 6.
1903	589	Martorell, Josep Oriol	Aragó, 282.
1903	623	Martorell Terrats, Geroni	Girona, 15.
1888	266	Maryé Bru, August	Pelayo, 42.
1888	219	Mas Julines, Francesc d'A.	Corts Catalanes, 625.
1902	577	Mas Mas, Andreu	Mont-Sió, 19, primer.
1903	629	Mas Torroja, Josep	Diputació, 325.
1904	663	Mas Nadal, Teodor de	Dormitori Sant Francesc, 4.
1910	999	Mas, Josep	Travessera, 22.
1903	600	Masip Gumà, Josep	Pelayo, 54.
1909	967	Maspons Cadafalch, Josep	Palla, 31.
1908	1051	Maspons Anglasell, Marian	Bonsuccés, 13.
1872	17	Masriera, Josep	Fernando, 35.
1908	909	Massaguer, Enric	Ausias March, 31.
1881	96	Massana Pujol, Agustí	Rambla Caputxins, 9.
1883	133	Massó Torrents, Jaume	Rambla de Catalunya, 38.
1885	163	Massó Bru, Amaro	Ronda Sant Pere, 11.
1881	97	Mata Sala, Lambert	Tantarantana, 9.
1909	920	Matarrodona Cendra, Rosèn	Fontanella, 20.

1904	655	Matas Moreda, Ramon	Barberà, 14.
1886	171	Mateu Biza, Damià	Peu de la Creu, 6.
1897	397	Mateu Murt, Joan	Lauria, 8.
1899	451	Matheu Mora, Manel	Passatge Madoz, 3.
1877	40	Matheu Fornells, Francesc	Corts Catalanes, 543.
1910	1009	Matheu Ferru, Josep	Princesa, 53.
1904	653	Maymó Cabanellas, Joan	Ronda Sant Pere, 48.
1883	125	Meese, Carles	Princesa, 55.
1882	592	Meifren Roig, Josep	Fernando, 6.
1907	852	Melcior Farré, Victor	Consell de Cent, 255.
1886	1047	Menacho Peiran, Manel	Corts Catalanes, 646.
1897	393	Mentruit Garriga, August	Rambla de Catalunya, 72.
1883	135	Mercader Sacanella, Manel	Bilbao, 203.
1893	792	Mercader y de Borràs, Lluís de	Rosselló, 213.
1910	1013	Milà Camps, Josep M. ^a	Plaça Sant Jaume, 2.
1895	362	Millàs Figuerola, Antoni	Aragó, 191.
1899	454	Miquel Planas, Ramon	Mallorca, 207.
1902	545	Mir Pujol, Francesc de P.	Girona, 8.
1902	547	Mir Pujol, Joan Bta.	Girona, 8.
1883	1090	Mirabent Gutzet, Joan	Corts Catalanes, 662.
1882	110	Miret Serra, Joan	Sant Pau, 4.
1885	166	Miret Sans, Joaquim	Diputació, 289.
1902	546	Miret Maymir, Manel	Rambla de Catalunya, 95.
1911	1103	Miró Falguera, Josep	Consell de Cent, 282.
1904	689	Miró Trepas, Laureà	Pelayo, 1.
1881	559	Mitjans, Bartomeu	Rambla de Catalunya, 47.
1899	461	Mitjans Borés, Lluís	Codols, 20.
1904	656	Mogas Cortés, Manel	Plateria, 37.
1900	494	Molés Ormellà, Joan	Balmes, 19.
1910	1006	Moles Ormellà, Odon	Industria, 178.
1890	269	Moliné Brasés, Ernest	Jonqueres, 14.
1891	268	Moliné de Castro, Manel	Ronda de l'Universitat, 35.
1901	520	Molins, Carles de	Obradors, 14.
1903	647	Moll Ginferrer, Josep	Girona, 24.
1910	1037	Moncanut Geli, Alfons	Aurora, 14.
1891	672	Monegal, Trinitat	Clarís, 99.
1901	648	Moner Carbonell, Marian	Plaça de Catalunya, 4.
1887	167	Monés, P. J.	Mallorca, 234.
1906	802	Monmany, Josep	Ronda Sant Antoni, 9.
1907	854	Monset Loyola, Gaietà	Clarís, 30.

1912	1122	Montagut Borja, Josep M. ^a	Girona, 35.
1903	719	Montaner, Antoni	Rambla de Catalunya, 43.
1886	682	Montellà, Antoni J. de	Corts Catalanes, 618.
1906	772	Montero Martí, Josep	Rambla de Canaletes, 6.
	674	Montanyola Carné, Antoni	Consell de Cent, 343.
1893	310	Montanyola Carné, Pere	Mallorca, 246.
1904	818	Montanyola, Jacint	Passeig de Gracia, 4.
1872	112	Montgomery, Carles	Rambla de Catalunya, 18.
1897	447	Montoliu, Josep de	Aragó, 271.
1896	1050	Montoliu, Cebrià de	Rambla de Catalunya, 79.
1897	1089	Montoliu, Manel de	Avinguda R. Argentina, 28.
1903	615	Mora Graupera, Artur	Argenteria, 65.
1879	435	Moragas Pomar, Lluís	Consell de Cent, 343.
1893	597	Moragas Rodés, Geroni de	Gignàs, 39.
1903	609	Moragas Rodés, Vicenç de	Petritxol, 5.
1908	888	Moragas Barret, Francesc	Passeig de Gracia, 75.
1899	459	Morelló, Joaquim	Portal de l'Angel, 21.
1905	724	Moreno Morcillo, Laureà	Bruc, 46.
1909	923	Moreno y de Llanza, Rafel	Vergara, 9.
1882	121	Moya Caragol, Angel	Passeig de Gracia, 65.
1907	992	Moya Martí, Enric	Elisabets, 5.
1888	841	Munner, Josep	Ciutat, 5.
1910	1004	Muns Andreu, Francesc	Bailèn, 13.
1911	1048	Muntanyola Rigo, Josep	Rambla de Canaletes, 11.
1904	657	Nadal Torres, Joaquim M. ^a	Corts Catalanes, 591.
1909	922	Nadal Canudas, Lluís B.	Baixada Cervantes, 1.
1909	929	Nadal Ferrer, Josep M. ^a de	Diagonal, 514.
1884	824	Navarro Giralt, Josep	Banys Nous, 20.
1897	1053	Nicolàs de Salas, Josep	Baix de Sant Pere, 6.
1908	1011	Nicolau y d'Olwer, Lluís	Escudellers, 70.
1902	791	Nin Devesa, Antoni	Consell de Cent, 286.
1905	707	Niubó, Josep	Consell de Cent, 379.
1895	367	Noguera, Lluís	Rambla d'Estudis, 8.
1898	440	Noguera Casabosc, Feliu	Petritxol, 6.
1911	1073	Nogueras Coronas, Enric	Lauria, 42.
1908	901	Nogués Baró, Francesc d'A.	Carme, 79.
1901	530	Novellas Roig, Francesc	Plaça de Catalunya, 21.
1911	1085	Oliva Agulló, Agustí	Girona, 18.

1887	187	Oliver Castañer, Jaume	Consell de Cent, 346.
1889	237	Oliver Balvey, Jaume	Valencia, 218.
1900	486	Oliver Rodés, Benet	Lauria, 15.
1906	756	Oliver Bauzà, Josep	Rambla de Catalunya, 81.
1906	795	Oliver Gumà, César	Trafalgar, 14.
1878	51	Oller Moragas, Narcís	Rambla de Catalunya, 14.
1880	73	Oller Bosc, Adolf	Passeig de Gracia, 118.
1897	409	Oller Codoñet, Francesc	Pelayo, 9.
1883	139	Oms, Trinitat M. ^a	Portaferriça, 9.
1906	887	Ondiviela, Elies	Corts Catalanes, 575.
1881	81	Oriola Cortada, Lluís de	Passatge de Colon, 3.
1881	92	Orpi, Ramon	Ausias March, 21.
1904	1083	Ors, Eugeni de	Diagonal, 416.
1902	569	Ortega Doria, Eduard	Girona, 62.
1887	192	Ortelli, Joan	Llibreteria, 9.
1900	470	Ostua, Josep	Valencia, 279.
1906	808	Padró, Jaume	Balmes, 26.
1908	897	Padrosa Suñol, Ernest	Hospital, 126.
1879	63	Pagès, Josep	Clarís, 22.
1909	921	Pagès Moruny, Santiago	Clarís, 22.
1910	1010	Pagès Fàbregas, Pere	Rambla del Mig, 5.
1909	934	Pahissa, Jaume	Balmes, 133.
1910	1014	Palà, Tomàs.	Casp, 38.
1904	678	Palau Simon, Melcior de	Rambla de Catalunya, 72.
1890	251	Palaudarias, Joan	Micer Ferrer, 2.
1885	766	Palomo Fort, Josep	Passeig de Gracia, 91.
1885	222	Paluzie, Juli	Diputació, 337.
1892	296	Paluzie Lucena, Josep	Diputació, 337.
1906	812	Papirer Portabella, Carles	Trafalgar, 6.
1888	224	Par Tusquets, Joan	Canuda, 26.
1891	271	Par Tusquets, Antoni	Fontanella, 16.
1904	650	Par Tusquets, Alfons	Canuda, 26.
1903	598	Pardo Perariera, Josep	Avinyó, 7.
1880	456	Parellada, Joaquim	Corts Catalanes, 539.
1903	634	Parellada Naveran, Pau	Casp, 53.
1886	211	Parés Arboix, Josep	Casp, 48.
1902	579	Parpal Marquès, Cosme	Clarís, 22.
1910	1026	Pascó Vidiella, Patrici	Passatge Permanyer, 9.
1885	142	Pasqual Masferrer, Pere	Duc de la Victoria, 8.

1903	618	Pascual Casas, Josep	Rambla de Catalunya, 5.
1905	731	Pascual Sagrega, Josep	Aribau, 7.
1900	485	Pastor Noé, Francesc	Duc de la Victoria, 8.
1895	374	Patxot Imbert, Rafel	Passeig de la Bonanova, 64.
1903	613	Pedemonte Falguera, Bonaventura	Bailèn, 113.
1881	568	Pedralbes, Ricard	Ample, 11.
1908	900	Pedregosa, Josep	Carme, 46.
1894	343	Pedrerol Rubí, Josep	Plaça d'Urquinaona, 9.
1891	278	Pedret Torres, Joan	Rambla del Mig, 14.
1909	940	Peig Avellà, Amadeu	Boqueria, 11, 13 y 15.
1873	30	Pella y Forgas, Josep	Alt de Sant Pere, 4.
1892	301	Pella Forgas, Joaquim	Alt de Sant Pere, 4.
1904	688	Pella Tort, Ramon B.	Alt de Sant Pere, 4.
1892	300	Pellicer Cardona, Joan	Bruc, 84.
1895	356	Pellicer, Josep	Còrcega, 333.
1891	325	Pena Costa, Joaquim	Lauria, 123.
1885	168	Penco Penco, Joaquim	Rambla de Catalunya, 97.
1889	231	Peñasco Vicents, Teodor	Consell de Cent, 351.
1905	743	Perearnau Casas, Eduard	Plaça d'Urquinaona, 2.
1880	331	Perés, Ramon D.	Avinguda del Tibidabo, 18.
1907	866	Pérez Dalmau, Alfred	Fontanella, 9.
1872	26	Permanyer Ayats, Joan	Clarís, 25.
1895	370	Permanyer Ayats, Ricard	Plaça de Santa Agna, 25.
1881	101	Perpiñà, Joan	Passatge de l'Aduana, 1.
1881	102	Perpiñà, Ferran M. ^a	Passatge de l'Aduana, 1.
1905	844	Peters, William	Mercedes, 48. (S. G.)
1906	785	Peypoch Perera, Lluís	Passeig de Gracia, 73.
1900	489	Pi Suñer, August	Ausias March, 33.
1903	871	Pibernat Martí, Artur	Avinyó, 8 y 10.
1897	407	Picó Campamar, Ramon	Codols, 16.
1903	591	Piera, Antoni	Rambla de Canaletes, 1.
1889	460	Pijoan, Baltasar	Ronda de Sant Pere, 68.
1908	880	Pin de Latour, Armand	Provença, 251.
1899	413	Pinilla Fornells, Jesús	Pelayo, 5.
1892	893	Piñol, Francesc	Passeig de l'Aduana, 1 bis.
1881	809	Pirozzini, Carles	Roger de Flor, 3.
1891	341	Pla Deniel, Narcís	Pelayo, 11.
1909	1076	Plana Santaló, Alexandre	Salmeron, 137.
1887	187	Planas Escubós, Marian	Plaça Tetuan, 14.
1888	1012	Planas Escubós, Albert	Valencia, 287.

1896	376	Planas Font, Claudi	Passeig de Gracia, 98.
1903	643	Planas Calvet, Lluís	Diputació, 237.
1894	339	Planchón, Albert	Passatge Escudellers, 5.
1879	860	Planellas Llano, Alexandre	Consell de Cent, 286.
1911	1065	Plass, Hermann	Plaça de Catalunya, 18.
1880	77	Pollés Vivó, Bonaventura	Rambla de Catalunya, 72.
1893	319	Pomes Pomar, Rafel	Mercè, 8.
1897	694	Pons Freixa, Francesc	Duc de la Victoria, 11.
1901	513	Pons Masaveu, Joan	Lauria, 46.
1906	822	Ponsà Soca, Joan	Bruc, 5.
1906	849	Ponsà Soca, Jaume	Bruc, 5.
1897	400	Pons Gomis, Ignasi	Rambla de Catalunya, 18.
1874	32	Porcar Tió, Manel	Dormitori Sant Francesc, 9.
1902	562	Porcel, Ezequiel.	Vergara, 12.
1904	666	Posa Vilarasau, Enric	Passeig de Sant Joan, 57.
1902	540	Porta Nolla, Joan	Duc de la Victoria, 9.
1895	322	Prat de la Riba, Enric.	
1900	482	Prió Llaveria, Agustí	Corts Catalanes, 613.
1908	885	Puget, Jacint	Ausias March, 23.
1897	982	Puget, Rafel	Salmeron, 61.
1872	19	Puig Torres, Francesc	Ronda de Sant Pere, 52,
1882	118	Puig Subirana, Pere A.	Corts Catalanes, 670.
1892	295	Puig Cadafalch, Josep	Corts Catalanes, 604.
1910	980	Puig Sureda, Joan	Corts Catalanes, 667.
1894	334	Pujadas Masó, Salvador	Corts Catalanes, 657.
1906	814	Pujadas Sitjas, Pere	Sant Francesc, 3.
1877	47	Pujol Fernández, Josep	Plaça Santa Agna, 9.
1882	104	Pujol, Josep	Llibreteria, 3.
1899	481	Pujol Brull, Adolf	Passatge Permanyer, 6.
1907	865	Pujol Rubió, Josep	Rambla de Canaletes, 6.
1902	1100	Pujolà Vallès, Frederic	Rambla de Catalunya, 87.
1903	896	Pujols Morgades, Francesc	Provença, 257.
1898	620	Quer, Lluís	Consell de Cent, 307.
1886	180	Queraltó, Jaume	Passeig de Gracia, 92.
1872	5	Rabell, Rafel	Diputació, 297.
1905	753	Rafols Trabal, Francesc	Rambla de Catalunya, 69.
1878	60	Rahola Trèmols, Frederic	Corts Catalanes, 642.
1902	575	Rahola, Pere	Trafalgar, 12.

1893	336	Raja Plovis, Antoni	Nou de Sant Francesc, 2.
1904	701	Ramon Pascual, Josep	Trafalgar, 10.
1902	551	Ramonich y de Mas, Lluís	Ronda de Sant Pere, 21.
1882	113	Ramos, Ricard	Passeig de Colon, 5.
1905	750	Ramos Masip, Josep	Cisne, 2.
1910	987	Ramos Muñoz, Ignasi	Folgoroles, 33.
1899	444	Raspall, Manel	Plaça de Santa Caterina, 3.
1881	82	Raventós Puig, Josep	Princesa, 30,
1890	292	Raventós, Antoni	Ronda de Sant Antoni, 74.
1901	516	Raventós Domenech, Manel	Bruc, 44.
1884	151	Recolons, Tomas	Girona, 1.
1909	1046	Redondo Coderch, Joan	Villarroel, 50.
1903	1087	Reig Bernet, Lluís	Passeig de Gracia, 27.
1912	1123	Regàs Albiñana, Joaquim	Rambla de Catalunya, 92.
1910	1044	Reguant Sendra, Delfí	Julià Romea, 12.
1898	676	Remolí, Tomas	Corts Catalanes, 631.
1907	1077	Reventós Bardoy, Manel	Casp, 39.
1911	1059	Reventós Bardoy, Ramon	Casp, 39.
1909	936	Révilla, Josep A.	Vidre, 6.
1906	806	Reynals Mayol, Carles	Diputació, 264.
1888	436	Reynés Gurgui, Antoni	Ciutat, 11.
1893	825	Ribas Ribas, Enric	Passatge Domingo, 3.
1903	646	Ribas Ribas, Guillem	Rambla de Catalunya, 96.
1889	244	Ribera Mallofré, Pere	Fontanella, 17.
1886	542	Ricart Gualdo, Francesc	Provença, 275.
1897	394	Riera Gosé, Francesc	Corts Catalanes, 604.
1899	448	Riera Vilaret, Antoni	Mallorca, 188.
1894	326	Riley, Benjamí	Valencia, 195.
1907	828	Ripoll Fortuño, Francesc	Lauria, 9.
1880	446	Ristol, Joan	Lauria, 26.
1890	249	Riu Roura, Bonaventura	Sant Pau, 9.
1891	263	Riudor Capella, Ramon	Casp, 41.
1899	464	Rius Torres, Trinitat	Moncada, 17.
1883	136	Riva, Benigne de la	Ronda de Sant Pere, 29.
1904	654	Riva, Enric	Plaça de Catalunya, 20.
1895	371	Rivera Cuadrench, Joaquim	Clot, 61.
1887	199	Robledo, Enric	Consell de Cent, 323.
1876	793	Roca Roca, Josep	Corts Catalanes, 563.
1882	108	Roca Guasc, Josep Manel	Bonaire, 2.
1888	226	Roca Heras, Josep	Pelayo, 58.

1899	234	Roca Vallber, Salvador	Bruc, 114.
1901	531	Roca, Josep	Asalto, 9.
1910	997	Roca Casas, Aleix	Ausias March, 8.
1903	717	Rodés, Felip	Pelayo, 9.
1897	408	Rodón Oller, Francesc	Sant Eudald, 25. (Vallcarca.)
1880	68	Rodríguez Méndez, Rafel	Passeig de Gracia, 42.
1904	951	Rodríguez Codolà, Manel	Homero, 17. (S. G.)
1890	277	Rogent Pedrosa, Josep	Lauria, 28.
1888	216	Roig Bergadà, Josep	Girona, 18.
1903	1124	Roig, Carles	Diagonal, 460.
1890	246	Roig Puñed, Josep	Balmes, 127.
1894	346	Roig Verdaguer, Emili	Banys Nous, 12.
1897	398	Roig Puñed, Jaume	Balmes, 127.
1899	458	Roig Buxeres, Josep	Bruc, 41.
1901	518	Roig Armengol, Ramon	Mallorca, 275.
1909	924	Roig Roqué, Josep	Bruc, 71.
1887	193	Romaní, Antoni M. ^a	Cegos de la Boqueria, 2.
1904	695	Romano Mesta, Bernat	Corts Catalanes, 612.
1904	664	Romañà Muntaner, Antoni	Portal de l'Angel, 1 y 3.
1894	330	Romeu Ribot, Ferran	Fortuny, 1.
1907	848	Roqueta González, Gonçal	Wagner, 51.
1895	353	Rosés, Ramon	Plaça de Catalunya, 18.
1903	645	Rosés Arús, Gaspar	Corts Catalanes, 557.
1877	41	Rosic Guardiola, Joaquim	Passeig de Gracia, 93.
1907	862	Rosich Enrich, Josep M. ^a	Ample, 4.
1889	298	Roura Barrios, Benet	Rambla de Catalunya, 40.
1901	514	Roura Peypoch, Llorenç	Balmes, 30.
1904	665	Roura, Xavier	Corts Catalanes, 589.
1898	438	Rouvière Rovira, Conrad	Ronda de l'Universitat, 35.
1877	45	Rubert Duran, Domingo	Rambla de Canaletes, 6.
1907	1092	Rubiano Herrera, Santos	Bruc, 76.
1872	817	Rubio de la Serna, Joan	Rambla Santa Mònica, 4.
1888	768	Rufasta Banús, Lluís	Ronda de l'Universitat, 33.
1901	519	Ruiz Casamitjana, Josep	Ausias March, 29.
1881	76	Rusiñol, Santiago	Passeig de Gracia, 41.
1883	123	Rusiñol, Albert	Passeig de Gracia, 41.
1902	826	Sa Valle, Raimon	Passeig de Gracia, 110.
1883	375	Sabadell, Claudi	Balmes, 90.
1894	333	Sabater Vicents, Enric	Portaferriça, 21.

1896	382	Sabater Julià, Josep	Plaça Santa Agna, 7.
1888	206	Sacanella, Emili	Portal de l'Angel, 9.
1903	604	Sagarra, Ferran de	Mercaders, 33.
1881	87	Sagristà Aparicio, Celestí	Valencia, 246.
1872	3	Sagnier, Lluís de	Corts Catalanes, 617.
1881	764	Sala Coll, Francesc	Rambla de Catalunya, 25.
1898	1064	Sala, Pere	Plaça Reial, 7.
1900	671	Salas, Antoni de	Passeig de Gracia, 84.
1889	925	Salinas, Vicenç	Passeig de Gracia, 61.
1910	983	Salvadó, Jordi	Urgell, 67.
1912	1125	Salvans Armengol, Enric	Consell de Cent, 367.
1881	83	Salvat, Josep	Corts Catalanes, 536.
1885	161	Samà, Salvador de	Passeig de Gracia, 11.
1905	1097	Samblancat, Angel	Jonqueres, 14.
1886	195	Samper Labrós, Victor	Mendizabal, 15.
1886	541	Sampere Costa, Joan	Rambla del Mig, 6.
1893	305	Samsó Volart, Josep	Corts Catalanes, 667.
1908	889	Samsó Camó, Francesc	Passeig de Gracia, 40.
1872	8	Sanpere Miquel, Salvador	Rambla del Mig, 30.
1872	24	Sánchez Comendador, Ernest	Carme, 8.
1895	364	Sánchez Diezma, Jesús	Portal de l'Angel, 19.
1888	208	Sanchis Moscardó, Tomas	Rambla del Mig, 21.
1885	155	Sans, Miquel, de	Diputació, 169.
1904	685	Sans Rosell, Modest	Lauria, 41.
1909	939	Sans Oliveras, Joaquim	Plaça de l'Universitat, 2.
1911	1049	Sansalvador Drumén, Santiago	Casp, 35.
1877	46	Santaló Castellví, Pere	Asalto, 32.
1887	843	Santos Vall, Bernat	Corts Catalanes, 550.
1903	762	Sardà Làdico, Joan	Ausias March, 6.
1892	302	Segalà Estalella, Manel	Provença, 253.
1895	359	Segobia, Francesc	Bruc, 72.
1909	945	Segura Solsona, Josep	Girona, 119.
1892	279	Selva Rubí, Emili	Plaça Medinaceli, 7.
1881	100	Sensat Millet, Gerard	Marina, 130.
	721	Sensat Millet, Francesc	Marina, 130.
1883	117	Seriñà Masferrer, Joan	Plaça de Catalunya, 3.
1895	488	Sert, Josep M. ^a	Bruc, 94.
1911	1112	Serra, Lluís	Rambla de Canaletes, 5.
1898	420	Serra Pagès, Rosèn	
1900	490	Serra Serra, Antoni	Rambla del Prat, 21.

1903	595	Serra Pamies, Antoni	Pelayo, 9.
1903	622	Serra Cisa, Miquel	Rambla de Catalunya, 97.
1905	727	Serra Monné, Ramon	Corts Catalanes, 553.
1908	913	Serra Cisa, Elianor	Rambla de Catalunya, 97.
1895	1062	Serra Guixà, Albert	
1888	365	Serraclara, Josep	Ronda de l'Universitat, 27.
1883	134	Serrallés, Pere	Ronda de Sant Pere, 17.
1907	858	Serrallach, Narcís	Pelayo, 40.
1882	122	Serrat Izquierdo, Francesc	Ausias March, 25.
1906	811	Serrat, Josep	Ausias March, 25.
1912	1126	Servent, Ramon	Salmeron, 7.
1904	686	Servià Barnés, Damas	Carme, 23.
1902	705	Sicars, Narcís	Passeig de Gracia, 66.
1880	67	Simón, Francesc	Clarís, 90.
1908	892	Sitjà Pineda, Francesc	Tallers, 21. (Sant Martí.)
1906	797	Sobregrau, Josep C. de	Clarís, 14.
1891	252	Solà Raventós, Jaume	Bilbao, 211.
1896	437	Solà Llenas, Antoni	Lauria, 31.
1900	1029	Solà Andreu, Bonaventura	Ronda de Sant Pere, 6.
1901	625	Solà Gené, Francesc	Mallorca, 264.
1903	624	Solà Llenas, Demetri	Diputació, 323.
1903	690	Solà, Vicenç de	Mallorca, 295.
1907	867	Solans Mercader, Antoni	Ample, 30.
1888	471	Soldevila, Carles M. ^a	Portal de l'Angel, 19.
1906	821	Soldevila Casas, Josep	Girona, 22.
1907	851	Soldevila Vidal, Alvar	Bruc, 55.
1909	965	Solé Granell, Joan	Rambla de Santa Mònica, 25.
1889	235	Soler Trias, Francesc	Provença, 251.
1896	377	Soler Palet, Josep	Consell de Cent, 391.
1900	491	Soler Farnés, Salvador	Passeig de Gracia, 29.
1906	778	Soler Maymó, Miquel	Canuda, 13.
1907	971	Soler Plana, Joan M. ^a	Villarroel, 1.
1887	197	Soley Gely, Victor	Rambla d'Estudis, 12.
1905	744	Sotorras Macià, Josep	Duc de la Victoria, 15.
1902	580	Schierberck, Emili Guillem	Aragó, 287.
1884	149	Sturzenegger, Jaume	Trafalgar, 19.
1890	414	Suares Bravo, Francesc	Bruc, 48.
1887	204	Subirà Marquet, Pau	Portal de l'Angel, 12.
1908	891	Subirachs Giró, Andreu	Ample, 1.
1881	91	Subirana, Eugeni	Portaferrissa, 14.

1907	872	Subirana Oller, Santiago	Portaferrissa, 14.
1888	214	Suñol Casanovas, Ildefons	Rambla de Catalunya, 10.
1895	430	Suñol Pla, Antoni	Balmes, 127.
1891	273	Suque Sucona, Artur	Plaça d'Urquinaona, 12.
1894	332	Sureda Rosa, Pere	Mallorca, 236.
1894	335	Sureda Iglesias, Francesc	Rambla de Catalunya, 95.
1905	736	Tallada, Ferran	Diputació, 235.
1907	878	Tallada Paulí, Josep M. ^a	Consell de Cent, 323.
1881	86	Tarazona, Andreu	Balmes, 25.
1909	938	Targa Vilanova, Ramon	Bailèn, 11.
1887	412	Tarre Tarré, Emili	Sobradiel, 4.
1891	290	Tarruella, Josep	Rambla Sant Josep, 37.
1893	320	Tauler, Modest	Consell de Cent, 278.
1911	1075	Tayà Filella, Salvador	Diputació, 331.
1886	169	Tell Lafont, Guillem A.	Ronda Sant Pere, 7.
1906	815	Terradas Brutau, Bartomeu	Aragó, 285.
1910	1030	Termens Mauri, Ramon	Valencia, 195.
1905	742	Testagorda Figueras, Francesc	Diputació, 306.
1877	39	Texidó Torres, Modest	Fontanella, 10.
1881	93	Texidó, Celestí	Passeig de Gracia, 47.
1896	378	Tey, Ramon	Salmeron, 229.
1907	868	Tey Enrich, Ramon	Rambla de Catalunya, 6.
1877	44	Tintorer Giberga, Josep	Clarís, 32.
1896	434	Tintorer Vilaseca, Emili	Passeig de Gracia, 39.
1903	626	Tobella Castelltor, Ramon	Carme, 18.
1911	1057	Thomas Corrons, Josep	Mallorca, 291.
1906	800	Tomàs Andreu, César	Rambla de Catalunya, 44.
1898	426	Tona Xiberta, Baldomer	Mendizabal, 19.
1907	874	Torra Xuberte, Josep	Vergara, 2.
1885	164	Torrabadella, Ricard	Traspalacio, 4.
1872	75	Torras Pascual, Pau	Lauria, 102.
1880	71	Torras, Joaquim	Plaça d'Urquinaona, 5
1891	769	Torras Rabarté, Francesc	Rambla de Canaletes, 2.
1906	790	Torras Vilanova, Joan	Còrcega, 394.
1907	836	Torras Sampol, Ramon M. ^a	Valencia, 264.
1909	961	Torras Pujós, Silvestre	Balmes, 23.
1880	410	Torras Vidal, Joaquim	Fontanella, 10.
1902	576	Torrents Pons, Lluís	Plaça Beat Oriol, 3.
1909	1063	Torres Vaxeras, Josep M. ^a	Corts Catalanes, 623.

1904	636	Torres Vilaró, Ramir	Rambla del Mig, 34.
1909	952	Torres, Lluís	Consell de Cent, 261.
1909	941	Torres Grau, Jaume	Passatge Méndez Vigo, 5.
1875	33	Tort y Martorell, Francesc J.	Asalto, 36.
1908	879	Torruella Font, Antoni	Passeig de Gracia, 39.
1908	883	Travé Brillas, Josep	Fortuny, 13.
1906	754	Triana, Andreu	Carretera de Sarrià, 48.
1906	944	Triana Josep, Manel.	Clarís, 38.
1893	314	Trilla Tuyet, Joan	Petritxol, 2.
1893	312	Trilla Tuyet, Wifred	Ronda de Sant Pere, 11.
1886	179	Trias Enric	Fontanella, 19.
1905	723	Trueta, Rafel	Ronda de Sant Pau, 4.
1908	890	Truillet Texidó, Narcís	Pelayo, 42.
1872	11	Tusquets de Laforga, Francesc	Còrcega, 304.
1872	115	Tusquets, Joan A.	Mercaders, 24.
1901	502	Tusquets, Joan	Rambla del Mig, 9.
1904	652	Tusquets Prats, Francesc	Barberà, 17.
1879	126	Tutau González, Josep	Consell de Cent, 286.
1899	658	Tuyet Bosch, Enric	Passeig de Gracia, 38.
1903	599	Urarte Grases, Ramon	Passeig de Gracia, 101.
1894	345	Uriach, Francesc de P.	Moncada, 20.
1903	586	Uriach Uriach, Tinitat	Moncada, 20.
1906	789	Utrillo, Miquel	Rambla de Catalunya, 98 bis.
1896	466	Valentí Camp, Santiago	Petritxol, 8.
1907	834	Valentí Martí, Francesc	Bailèn, 123.
1910	986	Valentí Camp, Bonaventura	Petritxol, 8.
1872	23	Valldejulí, Antoni	Passeig de Gracia, 129.
1874	38	Vallès Mas, Frederic de	Plaça de Medinaceli, 5.
1910	991	Vallès Ribó, Josep	Lauria, 98.
1905	713	Vallet Sabater, Josep	Casp, 23.
1895	351	Vallina, Ignocenci de la	Valencia, 273.
1894	340	Vallhonrat, Pau	Ronda de Sant Antoni, 17.
1906	807	Vallmitjana, Ermengol	Consell de Cent, 253.
1900	566	Valls Campaner, Joan	Bruc, 30.
1903	584	Valls Campaner, Lluís	Bruc, 30.
1897	1127	Valls Giralt, Josep	Valencia, 284.
1908	1105	Valls Taberner, Ferran	Boqueria, 1.
1879	558	Vaudrey, Eugeni	Diputació, 304.

1893	306	Veiret, Joan	Plaça de l'Universitat, 8.
1893	316	Vega March, Manel	Corts Catalanes, 591.
1901	553	Ventosa Calvell, Joan	Clarís, 40.
1910	1000	Ventosa Roig, Salvador	Lauria, 40.
1879	61	Verdaguer, Alvar	Rambla del Mig, 5.
1889	775	Verdaguer Callís, Narcís	Mont-Sió, 3 bis
1902	670	Verdú, Martí	Borrell, 129.
1887	200	Via Via, Valentí	Dormitori Sant Francesc, 11.
1907	856	Viada Lluch, Lluís C.	Esperança, 2. (Sarrià.
1903	602	Viader Buxeres, Manel	Escudellers, 82.
1905	703	Vicini Burgos, Joan B.	Rambla del Mig, 9 (cán Tusquets)
1872	4	Vidal Cuadras, Aleix	Portics Xifré, 2.
1872	13	Vidal Carreras, Lluís Marian	Diputació, 292.
1872	15	Vidal de Torrents, Emili	Moncada, 23.
1910	979	Vidal Llimona, Andreu	Canuda, 13.
1879	58	Vidal Valls, Joan	Ronda de Sant Pere, 52.
1880	72	Vidal Jovelli, Francesc	Rosselló, 284
1898	441	Vidal de Solano, Joan A.	Pelayo, 44.
1901	955	Vidal Gomis, Josep	Plaça de Catalunya, 22.
1907	832	Vidal Riba, Eduard	Balmes, 24.
1910	1015	Vidal Tarragó, Josep	Ronda de Sant Pere, 52.
1884	146	Vidiella, Carles G.	Passatge Permanyer, 1.
1894	337	Vila Palmés, Antoni	Bisbe Morgades, 8. (S. G.)
1900	500	Vila Pascual, Wenceslau	Rosselló, 245.
1909	931	Viladot Cardona, Joan	Rambla de Catalunya, 36.
1886	176	Vilajoana, Napoleó	Zurbano, 4.
1881	659	Vilallonga, Salvador	Ataulf, 10.
1885	141	Vilanova, Joan	Clarís, 13, primer.
1901	526	Vilaró Artigas, Alexandre	Corts Catalanes, 604.
1896	381	Vilumara, Tomas	Rambla d'Estudis, 10.
1905	748	Vilumara, Josep	Pelayo, 8.
1910	1088	Villamide, Jordi	Sicilia, 28.
1909	932	Villanueva Mas, Pere de	Rambla de Catalunya, 43.
1872	181	Villar Carmona, Francesc de P.	Passeig de Gracia, 2.
1910	1031	Villar Poy, Joaquim	Corts Catalanes, 646.
1898	423	Vintró Casallach, Enric	Corts Catalanes, 571.
1894	403	Vinyas Vidal, Josep	Diputació, 185.
1912	1128	Viñas Heras, Octavi	Girona, 67.
1881	477	Viñeta Bellaserra, Josep	Corts Catalanes, 652.
1905	1129	Virgili Miquel, Antoni	Rosselló, 208.

1875	31	Viura Carreras, Joan	Bilbao, 213.
1894	349	Vives Llera, Francesc	Aribau, 112.
1894	363	Vives Pla, Francesc	Carme, 42.
1903	631	Vives Ribas, Carles	Call, 19.
1905	729	Vivó Soler, Joaquim	Jaume I, 6.
1878	344	Volart Pou, Joaquim	Fontanella, 14.
1894	329	Volart, Felip de	Corts Catalanes, 554.
1900	469	Wertheim, Carles	Baixada de Sant Miquel, 1.
1908	881	Xipell Pujol, Joan	Balmes, 84.
1894	327	Zanetty, Josep F.	Rambla de Catalunya, 7.

MINISTERIO
DE CULTURA

SOCIS TRANSEUNTS

Any d'ingrés	Núm. d'ordre	Cognoms y Noms	Domicilis
1912	52	Alier Carsi, Antoni	Riera de Sant Joan, 22 bis.
1910	7	Amigó Cuyàs, Ramon	Corts Catalanes, 494.
1910	2	Becerra Valverde, Blai	Universitat, 15.
1911	23	Borràs Salvador, Josep	Vilanova, 11.
1911	10	Boso Aruga, Felicià	Aribau, 1.
1910	6	Camprubí Baratau, Antoni	Casp, 22.
1911	40	Camprubí Soler, Joan	Balmes, 113.
1910	4	Camps Margarit, Francesc	Clarís, 69.
1911	13	Capera, Samuel	Montaner, 46.
1910	27	Cardelús Carrera, Miquel	Ronda de Sant Pau.
1905	11	Clapés, Manel	Balmes, 151.
1911	34	Coma, Florenci	Sant Miquel, 35. (B.)
1912	47	Coulet, Alice	Rambla de Catalunya, 124.
1910	28	Duran Falp, Frederic	Duran y Bas, 1.
1906	45	Duran, Agustí	Balmes, 87.
1909	32	Estorch, Antoni	Escudellers, 76.
1909	5	Fonrodona Masuet, Jaume	Plaça de Catalunya, 20.
1911	50	Forteza, Guillem	Plaça de Catalunya, 12.
1911	19	Gil Miquel, Ramon	Universitat, 34.
1911	48	Goddard, Georgiana	Rambla de Catalunya, 79.
1911	37	Grihnert, Oscar	Bruc, 69.
1911	14	Guardia Abadal, Antoni	Corts Catalanes, 577.
1911	16	Guirao Gabriel, Pere	Méndez Núñez, 15.
1911	30	Homs, Ernest	Rambla Catalunya, 117.

1911	44	Jakes William, J.	Mallorca, 234.
1911	41	Klupfel Ludwig	Méndez Núñez, 6.
1911	17	Lagoma, Alfons	Plaça d'Urquinaona, 1.
1911	35	Margan Henry, H.	Mallorca, 234.
1909	25	Montaner Castañer, Joaquim	Rambla Catalunya, 43.
1912	49	Mussche, Maurici E.	Plaça de Tetuan, 8.
1911	12	Mustieles, Jacint M. ^a	Diputació, 218.
	39	Navas Segarra, Eduard	Rambla de Catalunya, 124.
1906	24	Noever, Albert	Valencia, 247.
1911	15	Olivé Gumà, Emili	Bilbao, 211.
1912	53	Ordeig Mazana, Antoni	Ronda de Sant Pau, 60.
1905	20	Pé de Arrós, Renat	Rosselló, 323.
1910	29	Peris, Josep	Universitat, 63.
1911	18	Puig Ferreter, Joan	Tallers, 73.
1912	42	Puigmartí Vila, Joan	Salmeron, 99.
1904	36	Rocamora, Romul S.	Unió, 14.
1911	33	Roig Ferrer, Ramon	Mallorca, 275.
1905	46	Romero, Aureli	Vergara, 1.
1909	31	Saló, Isidor.	Notariat, 8.
1912	51	Serrano de Goicoechea, Carles	Mallorca, 319.
1910	26	Simon Padrós, Joan	Rambla de Catalunya, 42.
1909	3	Solé de Sojo, Vicenç	
1911	22	Soteras, Ramon	Cegos de la Boqueria, 2.
1910	8	Termens Mauri, Jaume	Valencia, 195.
1911	38	Turas Escofet, Salvador	Valencia, 224.
1911	9	Valerí Sais, Lluís	Cervantes, 7.
1912	43	Vidal Jumbert, Joan	Vergara, 5.
1910	1	Vilanova Cuyàs, Albert	Aribau, 149.
1911	21	Zaragoza Alemany, Pere	Nou de Sant Francesc, 7.

MINISTERIO
DE CULTURA

ATENEU BARCELONÈS

CONSERVACIÓ DE LA PERSONALITAT
DE CATALUNYA

DISCURS PRESIDENCIAL

PER

D. LLUÍS DOMENECH Y MONTANER

EN LA SESSIÓ INAUGURAL

DEL CURS ACADÈMIC DE 1911 A 1912

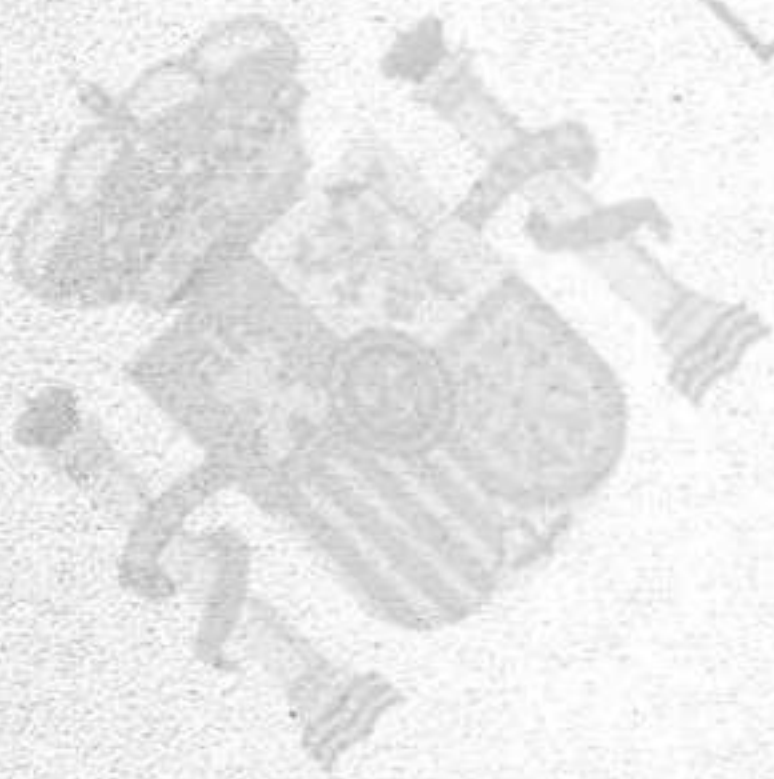
BARCELONA

TIPOGRAFIA «L'AVENÇ» : RAMBLA DE CATALUNYA, 24

1912

MINISTERIO
DE CULTURA

CONSERVACIÓ DE LA PERSONALITAT
DE CATALUNYA

MINISTERIO
DE CULTURA

ATENEU BARCELONÈS

CONSERVACIÓ DE LA PERSONALITAT
DE CATALUNYA

DISCURS PRESIDENCIAL

PER

D. LLUÍS DOMENECH Y MONTANER

EN LA SESSIÓ INAUGURAL

DEL CURS ACADÈMIC DE 1911 A 1912

BARCELONA

TIPOGRAFIA «L'AVENÇ» : RAMBLA DE CATALUNYA, 24

1912

MINISTERIO DE CULTURA

MINISTERIO DE CULTURA

MINISTERIO DE CULTURA

MINISTERIO DE CULTURA

I

LA depressió atueix els esperits. Per damunt de la ciutat vençuda s'aplana una boira trista que tanca tot l'horitzó. Sembla el cap-vespre d'un jorn que no espera matinada nova. Els que havien dut a la lluita els ciutadans han tractat ab l'enemic : de llur particular hisenda n'han tret lo que han pogut, y se'n són anats cadaú ab el seu partit y el seu rei, deixant abandonats terra, llengua y costums.

La menestralia queda sola, fidel a la ciutat. En el silenci ombrívol de la nit, cadaú vetlla la sua llar, regirant calladament en la pensa la nova humiliació, la perdua de llibertats penosament guanyades : institucions, drets de ciutadania y humans, subjectes a extrany o enemic arbitre.

Mai ha pogut dir l'historiador ab raó més sobrada que havia mort, aquell dia, una nació.

Més l'immutabile curs de naturalesa, indiferent als accidents que judiquen més greus les humanes ramades, fa lluir al llevant un nou jorn. En l'aire quiet, serè, lluminós, matinal, per damunt dels esborancs de teulats y sostres, les xemeneies descalabrades despedeixen de nou, cap amunt, pacífiques fumareles ondulants.

Quan els exèrcits enemics entren per les vies de la ciutat rendida, no vigila la por, temerosa, per les escletxes dels porticons tancats, ni el rancor al fons dels carrers, a l'abric de les cantonades. De bat a bat les portes, diuen els cronistes del temps, al mateix llindar de botigues y obradors, tota la

menestralia, com de comú acord, recomença el seu treball redemptor, sense girar el cap tant sols al pas de les tropes contra les quals s'ha batut obstinada mesos y mesos, fins al dia abans, en defensa dels drets de ciutadania.

A dos segles de distancia, en el sí d'aquesta mateixa ciutat nostra, catalana encara, ahora milenaria y moderna, resucitada, refeta y decuplicada ab esforç obstinat, rompent tota mena de traves, rica en país pobre per l'estricta y porfiada economia, forta altra vegada per l'esperit indomptable d'aquella nostra menestralia, encara avui viu y en plena activitat; tots els resultats admirables, obtinguts per l'acció privada y social en la conservació y engrandiment de Catalunya, són un vivent exemple y esperança certa de l'esdevenidor.

Davant per davant d'aquests resultats del treball particular y corporatiu, els de l'acció pública política queden ben borrosos, y en dubte si ha sigut ella més pertorbadora que positiva. El nostre poble se n'es malfiat sempre; per llargs anys li ha negat tota mena de cooperació, y ha tingut com a suspectes els que en ella vivien o oficiaven.

A l'acció fecunda de restauració pel treball y l'economia, a la resistència a deixar-se invadir y supeditar, mantenint l'organització social de la personalitat catalana, hi aportàrem els intel·lectuals : primer la restauració de l'història patria y un criteri personal en les més elevades disciplines de l'esperit; després la formació de lletres y arts propries; y, finalment, un pensament polític : el de la reconstitució de l'Estat regoneixent y respectant l'existència de la personalitat catalana y deixant-li lliure poder d'expansió y desenrotllament.

II

Els obstacles històrics. — Intents de reducció.

Ab mires a una armònica intel·ligència encaminades, per llarg temps sol·licitàrem y obtinguerem fermes amistats

ab els homes més eminents de les regions del Nord de la Península que consideravem afectes a aspiracions semblants a les nostres : amistats contretes en el comú cultiu d'arts, historia y ciències, guanyades en la cooperació generosament donada a les llurs aspiracions regionals y als concerts que a satisfacció d'elles obtingueren dels governants.

La possibilitat d'una organització regional de l'Estat fou debatuda en les llargues estades entre nosaltres d'aquells homens provats y estimadíssims entre ·ls llurs. La mateixa aspiració fou exposada a l'abric de les vidrades solanes de la ria d'Arosa ab en Brañas, el fogós orador de l'Universitat compostelana; en reflexives conferencies a la Corunya ab en Murguía, el venerat historiador de Galicia; en excursions a través de les rouredes de la Montanya cantàbrica ab en Pereda, el de noble y franc tracte, el clàssic entre ·ls homens de lletres moderns castellans; ab en Fidel de Sagarminaga, el darrer pare de Vizcaia ungit sota l'arbre de Guernica, el patriota afinat en l'íntim tracte dels polítics eminents, desenganyat d'ells y dels llurs conterranis; a Bilbao ab els arrebatats Aranas; ab l'Oloriz, l'entusiasta cronista de Navarra, ab en Campion y tants altres, en ocasió memorable de la renovació dels tractes forals, quan la nostra presencia era acollida per les multituds, en els carrers de Pamplona o en les misses de campanya de Vasconia, ab picaments de mans y voleiament de banderes y ab francs crits de «Visca Catalunya!»... Y la despedida d'aquestes converses d'afectuós record era ben trista : s'alçava entre nosaltres y aquelles altes intel·ligencies la convicció de que ·ns separaven fatalment de les llurs masses populars y de les mitjanes, més il·lustrades, obstacles pel convenciment irreduïbles, per al consentiment incontrastables. Barreja de renunciament, d'atonía per a l'acció, de dissentiments patriòtics dolorosos, d'animadversions innates.

Els que en la primera joventut, en l'època de la vida en que naixen els grans afectes, els hem formats en aquell medi social y ab nobilíssims naturals de les regions castellanes hem estat units, per ben provades estimacions, sols compa-

rables a les més efusives de pares ab fills y germans ab germans; sols nosaltres podem comprendre lo invencible d'aquells obstacles. Impossible reduir-los pel convenciment: sols de tractar-ne s'alcen rancors y dissentiments familiars que matarien anc que fossin amors de tota la vida.

Es una modalitat d'adorar l'Estat, de sentir-lo, no exempta de grandesa. Senzilla, de cantells de cristall y simètrica, com l'idea d'un solid compost de molècules d'igual y geomètrica forma, per a la total adaptades unes a altres; si 's modifica, si 's tronca un angle, una aresta, s'han de troncar per igual tots els altres. Un organisme variat, complexe y dissimètric, com aquest imperi modern britànic, que 's vanta avui d'ésser el més vast que hagi existit, ens hauria absorbit a tots, y, trobarien natural y 's conformarien en constituir un senzill radi, no un orguen variat d'aquell grandió sistema mundial.

Es remota aquesta concepció. De l'Iberia que pertany a Cèsar, diu Strabó que, mentres la part exterior està subjecta a un llegat consular que disposa d'exèrcit considerable (unes tres legions), regeix l'interior un sub-llegat sol que, sense legionaris, conté 'ls *togati* pacificats, ja en el segle I, que, ab la toga vestits, han pres els costums y el caràcter itàlics.

Un modern biògraf nota 'l fanatisme patriòtic per Roma y la llengua llatina del cordovès Sèneca. Tota influencia local, anc que fos la clàssica grega, la condemna com corruptora de la patria romana.

Podriem seguir aquest esperit de submissió immediata y de predomini insistent en les successives invasions, conquestes y acomodacions a extranya senyoria, que repetidament ha sofert la Península en el període històric. Quan, dominador, ha topat aquell esperit ab els d'altres pobles, ja ben formats, ha sigut una de les causes principals de desmembrament del gran imperi constituït sota l'hàbil, persistent y ambiciosa política de les cases d'Aragó, de Borgonya y d'Austria.

Els conflictes; continuats de la política de Ferran *el*

Catòlic ab la manera de sentir central, expliquen les veleitats, les vacil·lacions d'última hora, les temptatives d'aquell monarca per a desfer l'obra d'unificació de tota la sua diplomacia y de tota la sua vida. Els capítols y últimes disposicions, en el temps del seu segon matrimoni ab Germana de Foix, tendeixen a la separació del regne aragonès : pròxim a l'hora de la mort, vell y sense successió del segon matrimoni, heredà ab els maestrats y dominis d'Aragó al seu segon nét Ferran ab mires a sostraure-l de l'heretatge de Carles V. El bon Zurita prou vol legitimar aquestes temptatives del gran monarca diplomàtic; més no pot pas explicar d'altra manera ·ls veritables mòbils : les discussions y transaccions entre ·l rei catòlic y els seus néts els posen en clar.

En l'època subsegüent, en que aquell esperit dominant, centralitzador y desordenat se posa ab contacte ab el dels pobles, heretat a Europa de l'emperador Carles V, quan Felip II era no més príncep, els diplomàtics contemporanis preveuen el fracas del seu domini. Marino Cavallo y Michele Soriano ho prediuen ben clar ja en temps de l'emperador. L'inclinar-se an aquell esperit de *nació*, diu el primer, no es «lo que convinga a príncep que ·n vulga dominar diverses». El segon troba que ·l príncep format en aquell esperit «De cosi fatta educatione ne segui... lascio impresione da per tutto che fosse d'animo severo et intrattabile; et però fu poco grato a Italiani, ingratisimo a Fiamenghi et a Tedeschi odioso.»

Ja de bon principi fugen, els alemanys, d'aquest domini. Per una extranya alternativa, l'Imperi adopta ·l germà segon de l'emperador Carles V : Ferran. Criat a la Península, el nét candidat a hereu de Ferran *el Catòlic* es heretat ab l'Austria, la Stiria, la Carintia, el 1521, als dos anys de l'elecció de l'emperador. Després li cedeixen tots els dominis alemanys de la casa d'Austria, es elegit lloc-tinent de l'imperi, rei de Bohemia y d'Hongría, el 1526, y rei de romans o príncep hereu de la corona imperial el 1531. Es en va que lluita y vol imposar Carles V la successió indirecta a l'Imperi del seu fill Felip II, fins en les conferencies d'Augs-

burg, el 1550. El somni del domini universal paccionat o federal de Maximilià, de Ferran *el Catòlic*, de Carles V, s'es desfet al contacte dels dos esperits de domini : el de Castella y el d'Austria. L'Austria de l'ambiciós lema de les cinc vocals, l'A, E, I, O, U, inicials del pensament «Austria est imperare omne Universo», no volgué passar a ésser planeta de l'Imperi centralitzat del sol que no s'ponia.

Un historiador modern reflexiona sobre els destins dels dos imperis.

«El nom de Ferran I — diu — s'esblaima singularment en contrast ab el del seu germà major. Y, no obstant, d'aquest imperi de Carles V... no n queda avui sinó un record. El regnat de Ferran es el punt de sortida d'un estat que juga encara avui important paper en els destins de l'Europa. La branca espanyola de la casa d'Habsburg — afegeix — ateny l'apogeu de la sua potència ab el tractat de Câteau-Cambrais, 1559. El tractat de Vervins marca ja el seu declinament el 1598.»

«Mai cap estat — diu modernament Philippson en la sua historia del renaixement — ha donat menys mostres de força d'assimilació. No era d'extranyar — afegeix referint-se a les nostres propries comarques — que, no fruint dels aventatges de les centrals, se consideressin també com extrangeres y no possessin cap empeny en la fundació de la monarquia universal, intentada pels governs. En aquesta empresa, inaudita y sobrehumana, — acaba el referit historiador — s'havien agotat, ja en el segle XVI, totes les forces del poble y de la casa regnant. Poques dècades subsistí la terrible fantasma de la sua potència, que en realitat no era ja més que un cos sense sang ni vida, enfonsant-se de tot en tot el debilitat regne baix el domini de monarques ineptes, y arrastrant després una vida pobra y insignificant.»

No hem de tornar a seguir aquí l'història dolorosa de les lluites nostres, destructores, en els segles XVII y XVIII, entre l'esperit centralitzador y el regional.

Al final del segle XVIII se torna a presentar altra vegada el paorós problema centralitzador entre les colònies americanes

y la metròpoli. En les altes regions de l'Estat se troba la resolució federativa, si no salvadora, transitoria. Carles III y els seus savis ministres la tenen, y no s'atreveixen a plantejar-la contra el sentit general centralista. Carles IV consulta una semblant solució ab el seu conseller el català bisbe Amat, que li alaba decididament en cartes que s'conserven. Tampoc s'hi atreveix el rei, y els fets se precipiten y s'perd tot el continent americà. El sol de l'imperi de Carles V se pon definitivament, sense esperança d'un nou dia.

Ens en quedaven reliquies, de l'antic imperi. Les Antilles les havem vistes perdre-s nosaltres ab greu dolor, després de llargues y repetides lluites temporalment acabades per promeses d'immediata autonomia, no complertes per l'invencible resistència centralista. Y, no obstant, el problema era prou clar. Els Estats Units l'havien plantejat palesament davant del món diplomàtic, feia mig segle, quan França y Anglaterra, després de les primeres intentones, els requeriren per a garantitzar mancomunadament a Espanya la possessió de Cuba *pour le présent et l'avenir*. El ministre d'Estat de Washington, Eduard Everett, contestà ben clarament a les notes de Mr. de Turgot y de lord Malmesbury, el 1 de desembre de 1852. La solució, per als Estats Units, de la qüestió de Cuba era la compra o continuar la ruïnosa subjecció a Espanya en espera de l'anexió per la força quan l'ocasió s'presentés. Per a nosaltres, no y teniem més que una solució honrosa : l'autonomia, més o menys permanent o transitoria. Els patriotes cubans la reclamaren inútilment, mig segle seguit, entre les imprecacions denigrants dels diputats, dels diaris, del poble... Els homens d'Estat catalans de totes opinions (en Mañé, conservador; el general Prim, liberal; en Pi y Margall) aconsellaren sempre solucions racionals, que la cridoria centralista ofegà instantaniament.

El plet de la centralització davant de les Filipines, tot just començat va finir. El *yankee* va tirar la feixuga espasa, tot just forjada, en la balança de la justícia, iniquament desequilibrada. El breu període de lluita se ns presenta avui encara com el record d'un somni d'horrors.

III

Els intents actuals

Els que entre nosaltres se prometin solucions autonòmiques graciosament concedides pels governs, y 's facin garants de canvis favorables en la central opinió centenaria, han de parar compte en produir en l'ànima catalana decepcions, cansament y l'irritació malsana del que espera en va y del desengany de les esperances fallides, de les promeses no complertes ni complidores. Les altes regions de l'Estat reben sempre, segles seguits, ab afectada deferencia, les nostres embaixades. No tenen un no : no l'han tingut mai.

Després de la promesa vaga, aplaçada, ve 'l fet contundent, immediat : la nova disposició, el decret centralitzador, insidiós, que mai se deroga, que continúa 'l treball secular de sotscavació; les paral·leles que estrenyen, que ofeguen el nostre esperit y els nostres moviments.

Cal que escoltin els ramors de tempestat, d'assolament, que per allí baix s'alcen en quant s'inicia aquí 'l més petit moviment. Cal recordar els fets de juliol. En hores de perill imminent, de lluites intestines, n'hi ha prou ab insinuar la falsa existencia d'un moviment català per a posar en el centre a grans y petits d'acord pera venir a ofegar-lo.

De tant en tant la veu solemne dels savis augustals d'Orbajosa estremeix d'indignació les vetustes venerables basíliques dels Fruela y els Ramirs. Predica la reducció de la ciutat proterva, agitada, de les grans multituds, sense historia ni patria, metalitzada; la de les amples vies interminables, ab altes, aparatoses, buides fatxades de pedra; la de les lluites socials y dels explosius... la que, entre obstacles no sempre casuals y resistencies ajenes, avança penosament en son camí. Cal reduir-la al quietisme, a la comú mesura. Es la faula del nostre poeta : la del ca contra 'l cotxe que passa.

«Què feia, doncs? Caminava!
Què ha fet després? Caminar!»

Es curiosa la dissecció dels llibres de text en que s'inicia a la joventut estudiosa en l'història nacional; y ha de fer reflexionar també ·ls nostres imperialistes. Al costat de les inaudites grandeses y les novelesques empreses dels altres, la nostra Catalunya apenes sona per a res, com si no hi hagués estat. El nom del poble que aportà al comú patrimoni nacional més extenses y més riques terres (l'Itàlia, les grans illes), el poder internacional, el domini mediterrani, arts y cultura propries no sobrepassades aleshores; es curosament eliminat. Es malaguanyat y no agraït com se deu l'enginy, el treball patriòtic que representa tant y tant problema resolt de preterició, d'elisió en tot lo a nosaltres referent en la saviesa nacional.

Cal que parin compte ·ls nostres imperialistes. Han d'ésser arrastrats en aquelles corrents, disolts en aquelles aigües que ·s volen emmenar.

Minvat imperi, mancat de força y de fortuna es el que ambicionen entre ·ls omnipotents, incontrastables moderns.

Recordin els pocs catalans que s'han pogut creure que ·l conduirien: el general Prim, mort en les tenebres als carrers de Madrid; el president Figueras, fugitiu vergonyant de la república ingovernable; el virtuós Pi y Margall, envellint y morint com anacoreta, solitari profeta de desgracies, en mig de les multituds cortesanes... els ministres Permanyer y Duran y Bas, tirats per la borda apenes embarcats en el vaixell de l'Estat. S'ha de fer veure que ·s governa com els altres o no anar-hi.

Ni an els naturals del centre els es perdonat l'inclinar-se a les nostres solucions. Tenim quasi present el popular, venerable Salmeron, caigut en desgracia de la sobirana democracia nacional, condemnat a extrajudiciaria execució pel delicte de catalanització política.

* * *

Per persones serioses en altres disciplines de l'esperit se parla de l'acció política dels catalans, sobre l'Estat, ab una pretensió graciosa. Se suposa una potencia social y econòmica en ells, fòra, llunyament remota de la realitat de les coses, com si fos tot qüestió d'afecció y voluntat. Se desco-neixen els menesters inevitables de l'Estat, el modestíssim passament nostre, les dificultats insuperables d'aquell, fins pera veritables homes de Govern, que no ha deixat de tenir el central castellà, y se suposen facultats redemptores miraculoses en els homens públics catalans. En aquesta situació política, com en geografia, Tarascó y la sua raça estan més a prop de Barcelona que de Madrid.

Il·lusió també, si no es ardit absorbent, la pretenció de formar una raça híbrida, ponderada, que reuneixi les brillants qualitats externes d'una banda, y les tosques però sòlides, intrínseques de l'altra; el forjat d'aquesta, el poliment d'aquella. Quan en cinc-cents anys no s'ha format la raça híbrida superior en els continuats encreuaments quan les generadores se trobaven en ple poder, no s'formarà pas ara, a última hora, en la decadencia.

Tots tenim en les nostres propries families, en els nostres amics, encreuaments de la nostra raça y la central. Els híbrids, no formats per al medi en que viuen, retornen ben prest als tipos originaris de les dugues especies permanents, apropiades a llurs respectius medis. Els mateixos fills de catalans nascuts y criats a Andalusía o Galicia, poc, gens, difereixen d'andalusos y gallecs... els fills de castellans nascuts, criats entre nosaltres, pensen, senten y són tant catalans com nosaltres mateixos : ni l'accent de la veu adorada de la mare poden retenir quan parlen castellà com nosaltres.

* * *

Les solucions al nostre problema desde el centre proposades no són sers organitzats de vida plena. Fraccionaries, sense entranya nutritiva econòmica y social, sers incomplets, mu-

tilats, no poden tenir vida pròspera. Les que fins ara hem vist esboçades, com embrions legislatius, no semblaven pas tenir condicions viables : no 'n podia esperar la terra cap profit; el llur gastament no 'ns ha fet cap pena.

Sempre informa ·ls projectes governamentals un principi mesquí, de mort talment per a nosaltres : el d'igualació. L'igualació del vell principat, cap director de la confederació aragonesa y de la ciutat internacional, industriosa, de grans multituts, ab les antigues regions, dependencies del regne de Castella, y ab les petites capitals de provincia, es per a nosaltres una disminució d'alçada inacceptable, la decapitació com poble director, la reducció a ciutat provinciana en lloc de l'engrandiment a ciutat mundial ab irradiació de riquesa, de treball y cultura a tots els pobles de la nostra raça, origen y llengua.

A través de tots els projectes presentats per a l'organització local o regional, s'hi veu glatir constantment un pensament, una finalitat : l'extinció mediata, la mort a terme fixe, fatal, de la personalitat de Catalunya, fonent-la definitivament en l'uniformitat de lleis, de costums y de caràcter d'un Estat unitari absolut.

IV

Substitució artificial de la personalitat catalana Intents de dissolució

S'atenta a la subsistència de la personalitat de Catalunya per procediments de substitució y per altres de descomposició.

Per a regir la societat catalana s'hi imposa constantment una oligarquia promuguda per les lleis y reglaments de provisió de càrrecs públics, centralitzada a Madrid. Les funcions de govern y administració general a Catalunya en llur quasi totalitat les exerceixen forasters; els càrrecs de la magistratura ·u han d'ésser forçosament, y encara ·l temps d'estada en el país se limita a pocs anys. Les oposicions a

càtedres d'ensenyança superior y secundaria s fan a la capital, les de mestres de primera ensenyança també; allí s concedeixen els trasllats y els ascensos tots del professorat; els residents allí y els llurs correionals hi porten gran, insuperable aventatge sobre ls naturals nostres.

Les regalies de l'Estat sobre l'Iglesia tendeixen a la mateixa substitució. El poder executiu elegeix o proposa les autoritats superiors eclesiàstiques, triant els més afectes a l'unificació de l'Estat entre ls d'iguals mèrits y virtuts, posposant els naturals catalanitzants o afectes a la personalitat catalana.

Se constitueix així una mena de casta governativa en tota especie d'autoritats directives d'ensenyança, d'administració, de judicatura, fins religiosa, estranya a la terra, sense afecció natural per a les seves institucions, considerant-les a lo més com supervivencia històrica, transitories, que s'han de preparar a l'unificació, no com manifestació de vida o caràcter propis actuals y de beneficis desenrotllament. L'amor a les institucions de la terra, a l'ús de la sua llengua, l'aspiració a nova organització que permeti a Catalunya moure-s autònoma pel camí d'avenç y prosperitat, són interpretades com expressió de desafecte a l'Estat, sobirà déu dispensador de béns, únic y indivisible en les sues atribucions universals.

Es vella pràctica del nostre esperit central aquesta absorpció desconsiderada de tota mena de funcions directives en les nacions ab ell unides. Els grans diplomàtics del segle XVI hi pronostiquen una de les causes de desafecte y desunió de l'imperi fundat per Carles V caigut en mans de Felip II. El rei, diu un embaixador italià d'aquell temps, «*nè stima nè favorisce, nè si fida di nessun' altra nazione come della sua propria castigliana. A questa sono conferiti i governi, le castellanie, e gli uffici non solo della propria Spagna, ma di tutti i suoi altri stati ancora. Da questa nazione quasi sola è formata la sua corte e iministeri del palazzo regale;... a questa sono conferite le commende, i benefizi e tutto quello che vi è di buono*».

La desafecció que en les demás nacions de l'Estat produïa l'absorpció de llurs funcions superiors d'administració pública la diu el mateix diplomàtic:

«Non mancano ai regnicoli, cosi grandi come piccoli, occasioni di mala affezione..... oltre la universale che in cadauno è di veder mal volentieri il dominio delle cose sue in poter di stranieri. Il piccole per le eccessive gravezze li odiano, e i grandi ne stanno mal contenti perciocchè nel godimento degli onori e carichi hanno poca parte.»

La precisa política per a l'Estat de guanyar-se i comptar ab l'afectiva expressa voluntat dels catalans per a la defensa autònoma y estratègica per a tota la Península, l'estudia el mateix diplomàtic.

Explica l'embaixador venecià els motius estratègics que obliguen el rei a respectar els drets dels nostres pares y pondera la força de defensa que per a l'Espanya representen : diu que l'invasió per la França no fóra difícil «quando i Catalani medesimi e gli Aragonesi, de 'quali è propria la maggior parte della fronte, non fossero così fedeli al loro re, e così pronti e valorosi come sono a difensarla. Ma sono questi per la propria difesa così ben animati e vigilanti e numerosi archibusieri, che aiutati dal beneficio del sito sospingeriano qualsivoglia esercito francese che penetrare volesse... Ma è ben vero che essendo per il sito loro costituiti vicini alle frontiere del regno di Francia, ed essendo bravi, animosi e nelle impressioni molto risoluti, e poco amici dei Castigliani, conviene al re e a cadauno che li governa proceder seco loro con molta modestia e avvertimento, acciochè, quando mal soddisfatti di lui tentassero di darsi al vicino, che molto volentieri li riceveria con assai più ampli privilegi ancora di quelli che hanno, non solamente non si venisse a far perdita di cosa per sè stessa sommamente preziosa, ma tirando l'inimico dentro dei monti Pirenei, non fosse costituita in pericolo tutta la Castiglia e tutto ciò che restasse».

De conformitat ab la nostra històrica situació fou la política seguida envers la personalitat de Catalunya fins

per Carles V y malgrat altres intents per Felip II. D'haver-ho oblidat se n'han seguit tristos successos y n'han resultat desastres, tardanament o mai més reparables per a l'Estat.

Malgrat les apariencies purament externes, l'aïllament de l'oligarquia directiva de l'Estat a Catalunya respecte a les forces socials, a la personalitat reial, es quasi tant com el primer dia en que començà a intentar-lo la casa d'Antequera. Ho es més potser, perquè aleshores semblava haver-hi aquí un pensament d'unificació ab esperança en el camí ascendent del poder de l'Estat. Les relacions entre el cap oficial y el cos social de Catalunya s'redueixen quasi a les precises, els afectes als merament humans, no als íntims de connaturals. L'oligarquia que ns governa, ens administra y ns ensenya ve a ésser un cap postiç sobre un cos y un cor que no domina ni l'obeeixen en llurs moviments.

Es l'oligarquia que ns regenta, per natural seu, de caràcter transeunt : no s'consolida en una classe permanent ciutadana. Les seues aspiracions y parentius l'atrauen a la capital centralista : allà van a parar les seues families quasi constantment. Si alguna aquí n'queda, resta en obscur aïllament, o s'fon ben aviat, indistinta, en la classe mitjana nostra.

* * *

Per a descompondre la societat catalana, hi conspira la natural tendència dels adinerats de la terra a formar una aristocràcia semblant a les cortesanes. La pretenció d'alternància ab aquelles porta en sí mateixa l'adhesió més o menys afectiva y desinteressada a les institucions dispensadores de títols, mercès y favors, no tots merament honorífics. L'ús de l'idioma central, natural d'aquelles, de caràcters palesament artificials en la nostra, s'extén així, ab afectació aristocràtica y pretencions de distinció, a una fracció de la nostra societat, de l'aficionada a mostrar-se en reunions, festes mundanes y actes oficials.

Però aquesta figurada representació aristocràtica es més teatral que de social influencia efectiva : no té ni pretén

funcions directives en la societat catalana. Acabada la funció representativa, un cop extingits focus y lamparetes, sol tornar l'aristocràcia accidental al sí de la mitjana classe burgesa; se comenta la festa, se'n riu un xic entre uns y altres, y's confon tot-hom altre cop en la comú activitat del treball obligat nostre, per essència menestral y democràtic.

Si un petit cercle aristocràtic persisteix, viu en l'aïllament de la societat y del moviment català, y sofreix desprendiments continuats : els uns per a confondre-s ab l'aristocràcia central, desapareixent en ella, completament absorbits, sense influència local, lluny y desconeguts dels nostres; els altres per a recaure en la classe mitjana. Així desaparegué quasi enterament la nostra antiga noblesa, que's reputava en en l'edat mitjana de les més nombroses d'Espanya, com diu la crònica del rei Jaume. Y, no obstant, la personalitat catalana ha continuat fins ara distinta com abans.

El sistema més comú usat pels governants per a paraitzar l'actuació de la personalitat catalana es un antic bíblic, es el procediment del plat de lletíes.

S'ofereix el plat tradicional a tot nou polític o home públic. La beguda de l'aigua de la Cibeles, segons aforisme popular madrileny, acaba'l miracle.

Diu que no hi ha set provinciana que hi resisteixi.

En el mateix ordre de manteniments a poc preu entren la subasta de la secció del camí veïnal y del pontet, la subvenció a l'obra comunal, el sosteniment de la partida A o B de l'aranzel, totes les petites monedes d'almoïna per a anar passant al dia en una vida pobra, en estat miser, matant així la fam de les grans obres definitives, redemptores del país.

* * *

La societat catalana es més fàcilment atacable per les capes inferiors. L'immigració contínua de treballadors de mera mà d'obra, sense ofici propriament dit; la falta d'ins-

trucció d'ells y dels nostres naturals similars; el malestar social en que realment se troben; fan que l'idea de patria davant de les desigualtats socials els quedi molt desconeguda o en lloc secundari. Es una mena de societat caòtica, rudimentaria, encara en formació, aquesta nostra societat més baixa. Tota agitació hi troba movediça materia; tot disbarat polític o social, credulitat; qualsevol redemptor, fanatisme; qualsevol explotador, camp verge de cultiu. No es possible menar-la ordenadament en un criteri pràctic, social, polític, o patriòtic. Es precís donar-li, fetes, malgrat d'ella, les institucions y lleis que per a alçar-la en l'ordre social y patriòtic li són indispensables y se li deuen.

D'aquesta materia caòtica, frenèticament agitada, directors centralistes, n'han pensat fer un substituent de la personalitat catalana; l'han agropada en forma aparent d'exèrcit regular, y li han entregat les armes y els drets de la defensa de la patria gran, com diuen ells. Els caps visibles d'ella tenen emoluments quantiosos a la mateixa Cort, y l'alta consideració d'homes d'Estat per als nostres governants.

Aquesta política, imprudent y perillosa sempre, es a Catalunya la més greu temeritat ab que s podria atentar contra les institucions y contra l'Estat mateix. Solament ella féu possible la tenebrosa campanya terrorista de que ha estat víctima la nostra ciutat, y ella portà directament la tragedia de juliol, y el perill, aleshores imminent, d'intervenció estrangera a Barcelona. Resultat de misteriosa encadenació, amagada en els revolts d'aquesta política, han sigut atentats contra les institucions; y, avui mateix, ella limita la regia prerrogativa y la sobirania de la representació nacional, per a donar-se 'l país en lliure albir el govern que cregui convenient, menaçant ab la proclamació de vaga general, disturbis y la consegüent anarquia.

Es ceguera inconcebible en homens d'Estat persistir en la política d'anulació, d'extinció de la personalitat catalana, prescindir de les afeccions y amor patri, de la voluntat de l'antic principat fronteriç, Marca d'Hispania històrica, mu-

ralla, entrada y albacar de la sua fortalesa en totes les èpoques.

Es error que s pot pagar molt car tenir-hi la ciutat més populosa y la regió més rica de la nació en estat anorgànic, cos robust sense cap propi director al que obeeixi de bon grat. Per vivent que sembli aquest ser, estaria a disposició automàtica del primer sobrevingut.

V

La lluita per la conservació. Força social que l'apoa.

Errades comeses.

El nucli resistent, el cos de la catalana personalitat, el forma inquebrantable, fins ara, la nostra classe mitjana, ab els seus homes de carrera, la nostra menestralía y la part més elevada, intel·ligent y instruïda de les nostres classes obreres.

Del treball y de la voluntat de combatre y de l'unió d'aquest exèrcit, que, diguem-ho ab orgull, no l té proporcionalment més lluit y poderós per a les lluites de la civilització moderna cap altre poble peninsular, depèn la conservació de la personalitat de Catalunya.

Les excessives confiances anteriors y defeccions en la sua direcció postren avui la sua acció pública, fan vacil·lar la sua unió y agrupació socials, li anul·len la voluntat y li tornen a fer repulsiva l'actuació política.

Els que a degut temps li avisaren el camí errat que prenia, y que segueix en part encara, tenen el dret de reclamar de la sua viril voluntat que no s'aparti del compliment dels seus devers públics, polítics y patriòtics alegant desenganys d'ara, que són en gran part motivats per les sues pròpies o infundades confiances anteriors.

Bé se li ha retret l'aversion de l'acció pública y social, a la nostra classe mitjana! Bé se l'ha acusada d'individualisme anarquitzant, de baixa laboriositat sense ideals, d'*avara povertà!*

An aqueixa estreta economia, imposada per la pobresa dels pobles y dels mercats pels quals treballa, a la laboriositat y a la sua indomptable iniciativa privada, que 'ns apartava del decandiment d'un Estat que no 'ns ha volgut deixar cap intervenció directiva, devem l'haver-nos salvat de l'accelerat descens y de la general ruïna, y la nostra modesta y relativa, però independent riquesa actual.

Hem sigut y continuem sent grollerament injustos ab el sentit econòmic, cultural y polític de la nostra menestralia. Ella no s'ha cansat mai d'intentar-la, una y altra vegada, la sua acció pública, y constantment ha anat criant, en el sí de les seues families, com aucells de luxe, intel·lectuals destinats a constituir a devenir una classe superior directiva. Dels seus intents d'acció pública no se n'ha retirat, cada vegada, sinó després de motivats y profundes desenganys y de ruïnoses perdues. Culpem-ne no an ella, sinó als que havia format per a dirigir-la.

Les grans empreses han trobat, en la nostra classe mitjana, entusiasme, y han consumit en quantitats enormes els seus estalvis. Quasi a cada entusiasme ha succeït un desastre : tot just reposada del desastre, ha tornat ella a la lluita.

No hi ha rail, desde la frontera de França a l'extrem de Galicia, que no tinga enterrats a sota diners catalans, ni pou de mina pirenenca que no 'ls hagi engolits. No hi ha carretera general sense empresaris nostres, ni tramvies y línies telefòniques, canals, empreses de navegació y grans industries que 'l capital català no hagi vigorosament nodrit en son naixement o creixença... Altres n'han collit el fruit en el temps de la maduresa.

Del sí de la nostra menestralia han sortit l'art y la literatura, de que podem enorgullir-nos. Ella 'n fou autora y públic alhora. Les nomenades classes directores y les acadèmiques el vegeren nàixer, el nostre art, y el miren encara avui, ab pedantesc menyspreu. Dramaturgs, músics y poetes, actors y artistes, brotaren quasi tots de les classes menestralies molts, entre 'ls que han merescut públics monuments, tre-

ballaven en oficis manuals al temps en que per afició escrivien, componien o representaven. L'art produït n'ha resultat potser incorrecte en formes, més ab sentiments creat : portava al seu seguiment un poble. Molt serà que tot llimant-lo, polint-lo y guardant-lo de l'aire corrent, entre cristalls en oficines acadèmiques, a costosa despesa de l'erari comú, no ·l convertim, per al concepte popular, en preciositat inútil o ridícula, y per al concepte universal en migrada curiositat provinciana o en simulacre insignificant de grandioses escoles y institucions estrangeres.

La centuria passada ha vist batre-s, quasi en tota sa duració, la nostra menestralia per la llibertat, per la representació parlamentaria, per la moralització nacional, y constantment per la descentralització, lloc comú de tot programa polític entre nosaltres.

Fracassos de la gestió pública a cada nou govern de l'Estat, y desistiments successius dels nostre poble, han sigut els termes alternats d'una serie no interrompuda fins avui.

No han tingut pas les nostres classes mitjana y popular la sort de formar o saber-se imposar una classe directiva. Ab digníssimes però insuficients excepcions, les individualitats directores nascudes de la nostra menestralia han perdut de les virtuts d'ella les més precises a la gestió social y pública, y n'han conservat els caràcters que, alçats al govern y administració col·lectius, resulten defectes d'incapacitat.

No han sabut adquirir l'altesa, profunditat, amplitud de mires, de les elevades regions, ni ·l generós altruisme y personal sacrifici precisos per a guanyar y guiar la voluntat col·lectiva y la dels pobles per a redimir-los. No han sabut conservar l'esperit d'ordre, la laboriosa activitat, l'equitat en el govern d'empreses y corporacions, ni la previsió ni ·l sentit pràctic d'ajustar a la migrada resistència de la nostra fortuna pública l'equilibrada distribució de les càrregues útils. Tenim poc y hem de fer molt; lo realment util ens costa cent cops lo que val, y gastem en coses sobreres o accessories quasi tot lo disponible. Les filtracions puguen més que ·l caudal aprofitat.

L'interès personal o d'agrupació familiar aplicat a l'enriquiment del individu, a son enrobustiment com una cel·lula social, enforteix per l'integració dels seus elements tot el sistema de l'Estat. L'interès personal, l'egoïsme individual, d'agrupació o de secta, alçat al govern subrogant-se a l'interès general, es un delicta de lesa patria, o almenys una malaltia parasitaria de la qual els estats, les empreses públiques y corporacions populars se migren y moren.

Aquesta es la malaltia crònica que patim y contra la qual suara havíem reaccionat.

No podíem pas queixar-nos ara, nosaltres, els que presumim de classes directores, de la nostra classe mitjana. L'organització falsificadora del sufragi la creíem definitiva, y la descatalanització del nostre poble quasi complida. Al primer intent d'acció pública catalana feta com senzilla provatura, sense organització electoral previa, la menestralia ciutadana sortí resolta al carrer y pujà als comicis afrontant, ab el cap alt y el pit descobert, la gent d'armes traidores que 'n barrava les portes y 'n sequestrava les urnes, y ens hi va entregar, impulsiva y generosament, la sua representació, no pensada ni esperada. Als més elementaris actes de compliment davant dels poders centrals correspongué ella entusiasta en rebudes triomfals, entregant-nos la sua voluntat sense reserves y els suficients medis materials precisos a la nostra acció directiva. Déu faci que no li haguem donat altra vegada 'ls mateixos antics motius d'escèptic retraïment de l'acció pública!

Els símptomes del refredament, de la depressió, són manifestos. Els partits polítics catalans, en aparatosa unió, abans tant desitjada, desde 'ls antics refractaris del *tot o res* fins als dinàstics centralistes, desde 'ls absoluts als republicans socials, tots els llurs periòdics ens anuncien la bona nova. No són ja soles les aspiracions de Catalunya les que 's van a obtenir; es més, es la mai somiada catalanització y la salvació definitiva de l'Estat : això sí, feta en castellà, però acceptada ara per tota mena de races y partits centrals.

Y, no obstant, van y vénen de la Cort triomfants comis-

sions, tritllegen les campanes y ressonen els senys majors de les capelles y càtedres polítiques, y les multituds catalanes resten sordes, glaçades, ingrates al portentós benefici. Esperen el retorn dels vencedors, en els andèns, la família y els amics dels casinos; llurs aplaudiments s'apaguen al fons del vall del carril, sense aturar a dalt, al passeig, ni la curiositat de la gent desobrada. Tancats y solitaris els balcons, no s'engarlanden ab les eucarpes de l'apoteosi, ni floreixen ab els virolats encortinaments. La patriòtica comitiva se'n va modestament per les aceres, fonent-se en l'indiferent circulació ordinària ciutadana.

Les observacions internes de la depressió són més greus. El jovent de més esperances de les nostres aules torna a menysprear ara l'exercici de la política y els seus homes; els millors estudiants, que per la llur més rigorosa disciplina de l'intel·ligència y de la voluntat tindrien d'esser directors d'una sòlida organització política venidora, se'n aparten escèptics, se reclouen ignorats del públic en el treball privat d'estudis, oficines o tallers. Minva en l'actuació de corporacions y cercles polítics el nombre dels homes de valer regonegut que hi havien acudit de les professions lliberals, de fàbriques y comerços. Quan se'ls hi crida o se'ls hi demana llur concurs s'excusen en els afers propis que'ls reclamen; quan se'ls insta mostren palesament el llur desengany. Se'ls ha de suplir com se pot: els mateixos homes, en curt, insuficient nombre, surten arreu, acumulen tota mena de papers en la representació pública, seguits de mera comparseria. Els professionals de la política s'hi van quedant sols.

Senten repugnancia invencible per a tornar a la política, a les Corts, a Madrid, homes que havien mostrat allí clara conducta y capacitat parlamentaria. No hi creuen en absolut, ni res de bo n'esperen. Al contrari, reproveu l'actual política perquè deixa lliure'l pas a l'acció secular central, a l'invasió destructora de la personalitat y el caràcter de Catalunya, sacrificant-la estèrilment a la salvació de l'Estat, en que tampoc confien. Opinen que es preferible encaminar

el llur treball a les empreses d'organització social, de treball industrial o d'obres públiques, d'estudis que augmentin la força, la resistència, la vitalitat y la permanència de Catalunya y del seu esperit centenari, en previsió y espera dels venidors conflictes y circumstancies favorables.

La postració es manifesta en les lletres catalanes : autors y públic permaneixen apartats en el teatre, en els Jòcs Florals, en les càtedres d'estudis catalans. L'ús public de la llengua catalana en revistes, fins en relacions familiars, sofreix una retrogradació.

La mateixa moguda activitat que s'accentúa en antigues societats catalanistes presenta caràcters depriments : té una certa semblança, trista, ab la dels establiments en liquidació per canvi o cessació de negoci, on s'abandonen a baix preu les existencies y s'hi contracten associats per a noves y més productives empreses.

* * *

No hem sigut pas ara afortunats en l'acció política interna. Preparada ab treball de mig segle, començada encertadament dirigint-nos a l'acció integral, conjunta, de Catalunya, acabarem els fets consumats y serenament acudírem al poder suprem de l'Estat y arribarem fins a les Corts a exposar lleialment la nostra voluntat de que s respectés la personalitat de l'antiga nació catalana y se li deixessin els medis per a viure una vida autònoma, pròspera, progressiva y moderna dintre de l'Estat espanyol.

Ben aviat s'entaulà una desatentada competència de provocacions, de menaces contra l'Estat y les sues institucions; menaces sense valor de compliment, ni força, ni voluntat per a executar-les. A l'acció vigorosa, serena y sossegada se sobreposà l'histèrica que clou els punys y els alça enlaire en accident momentani, real o simulat, per a entregar després les mans en manyagueries afeminades. L'agitació aquella donà excusa y deixà el pas desitjat a l'acció contraria exterior, a lleis d'odi y opressió y a la cente-

naria política d'extinció de la personalitat de Catalunya.

Obtingut tant bell efecte, hem deixat per fi quiets, allà en la Capella reial de Granada y en la cripta de l'Escorial, els òssos d'Isabel *la Catòlica* y de Felip V, y ens en som anats resignadament a casa, els uns, y els altres a les oficines dels empleus públics, o reverents detras de la corrúa cortesana dels néts d'aquells sobirans, pasmats de sobrevinguda admiració y satisfeta vanitat en les llurs recepcions y banquets y sota les distincions sobiranes.

Després de tanta conturbació ns hem quedat uns enfront d'altres entregant-nos a dugues peregrines tàctiques oposades. Els uns, de l'aspiració nacionalista d'una ciutat de menestralia y classe obrera, de tendències predominants avançades, n'han fet una idea retrospectiva, capitalista y conservadora; els altres, de la mateixa aspiració patriòtica secular, n'han deixat la bandera a anarquitzants sense patria.

S'ha donat el contra-sentit de posar-se, els defensors polítics de la catalanitat, els uns al servei o en convivència d'institucions que constantment vénen donant y sancionant els medis y disposicions encaminats a matar la personalitat catalana, sacrificada a l'Estat; y els altres a predicar ideologies de destrucció de tota mena de patries.

Aquesta gran massa mitjana, nucli de la nostra força nacional, sempre provadament fidel a Catalunya, ordeñadament progressiva y de mires socials reformistes, enemiga de tota solució extremada y desorganitzadora, ha sigut y es totalment desatesa en les seues aspiracions.

No sent cap fervor per les actuals institucions, que creu centralistes de mena, y tem com foc els desordres radicals republicans. Els nostres polítics la criden y la duen d'un extrem a l'altre : mai la deixen en el seu centre natural.

Se veu reduïda a votar sempre en contra.

Quan vota contra d'uns, els altres s'atribueixen la victòria. Resulta una acció purament negativa.

Aquesta política es atentatoria a l'ordre social : les classes mitjana y obrera hi són atiades l'una contra l'altra en profit dels partits extrems, conservadors y radicals; les fan dòcils

instruments de les oligarquies centralistes, y inconscients destructores de Catalunya. Exacerben la lluita social els partits extrems : els uns ab el temor de subjecció regressiva y menaces de càstics y esclavatge; els altres ab adulacions y promeses de redempció pel desordre y d'imminents canvis del regiment social capitalista y de propietat. La temeritat de governants y de burgesía forastera dóna aire al foc destructor.

La destrucció ateny no sols a Catalunya, sinó a les institucions y als principis socials y a la permanencia de l'Estat mateix.

Els nostres periòdics, en llurs principis informats y escrits per homens acreditats en carreres lliberals, apartats dels professionals polítics, foren rebuts ab aplaudiment y general simpatía. Desseguida conduiren la voluntat, l'opinió, l'acció de la classe mitjana y del poble més il·lustrat als comicis, y d'allí a la representació y al govern ciutadà. Ben aviat la que havia d'ésser bastida constructiva fou ariet d'enrunament.

Se combateren uns ab altres per idees que res tenien que veure o eren contraries a les fonamentals catalanes que ·ls informaren, ni ab les dels que ·ls fundaren y els pagaven. Per a fer camí a nous professionals de la política, criats en l'ombra vagativa de les redaccions, se posaren en contacte ab els vells partits polítics centralistes y s'atacaren totes quantes personalitats en el general concepte patri tenien alguna eminent consideració y els que formaven altres agrupacions catalanes; tots quants podien fer nosa en llocs ambicionats. Aptituts y crèdit professional, el privat treball, el medi de viure, l'honra domèstica, res fou ni es respectat.

La dispersió ha sigut general, y el retraïment la conseqüència. Desgraciadament no ·s poden fer gaires excepcions en els actuals periòdics catalans ni en els desapareguts. Quasi tots tenen esquitxades de llot, les llurs planes, sobre ·ls noms d'homens provats, amants de Catalunya, d'un o altre bàndol o retirats d'ells.

Afortunadament l'ofensa ha passat sense fer la ruïna

de ningú; però sí de la comú causa y de la propria premsa, y el seu descrèdit. Ella viu mesquina y a precari; no entra en moltes cases de bons patricis, ni es, com abans, mestressa en el cor de multituds. En tant la premsa en llengua forastera, que 's diu independent, a tots indiferenta, ocupa 'l lloc que de la nostra era propri, y triomfa econòmicament, es tot arreu admesa y per tot-hom llegida.

* * *

Tot predicant la precisa y obligada unió de tots els catalans sota la bandera de la patria, vol cadaú tenir-la com de poder exclusiu per a l'assalt del govern y dels llocs públics. L'opinió, la personalitat y l'acció conjunta o integral de Catalunya 's pretén tenir-les comprimides en el recambró de les oficines electorals, repartint desde allí càrrecs y premis de fidelitat als adeptes o cooperadors. Es el mateix mal de sempre, que 'ns ha contaminat ja, tot just arribats al govern.

Les institucions nacionals o socials de més altruïsta generositat, de cultura, d'ensenyança, de beneficència, de treball públic, les volem encabir en el petit cercle fraccionari polític d'aliats, d'amics y postulants. Elles hi viuran esquifides y raquíiques, ignorades, indiferents o, lo que es pitjor, repulsives per a la massa social catalana, que no veurà en llurs presupostos sinó una mena de llista civil paccionada per a manteniment de dispesers de casinos y periòdics polítics.

Els partits nacionals compleixen la llur missió quan són guies conductors de la col·lectivitat social del llur país cap a la prosperitat y al compliment dels més elevats destins de que sia capaç, quan obren camí y aprofiten per al bé comú tota mena d'energía y iniciatives, per apartades que sien, les forces y personalitats que les promouen y han de realitzar-les, de les partidistes propries.

Quan els grupos polítics substitueixen ab la llur organització, necessàriament parcial, partidista y reduïda en valer y en nombre, la col·lectiva del país, atenten contra l'ordre y les propietats socials, aparten del comú treball nacional la

massa pública, y substreuen de l'acció política la voluntat y l'intel·ligència dels homes a la rectitut dels quals repugna l'explotació dels béns comuns en profit propi o de grupo.

Així ·ls partits polítics vénen a fer una selecció social invertida.

* * *

Per a prolongar la pública acció política ·s fa precís, ara, moure artificialment, galvanitzar l'opinió catalana. Per a cada ocasió electoral se munta en plataforma una decoració diferent, repintada per a l'èxit de moment : perspectiva de fons sense sortida. Es, una vegada, l'unió de totes les fraccions catalanes davant d'una llei opressora, ab un programa comú fictici. En el moment de l'acció, ni s'entaula tant sols la lluita. L'empresa es impossible; pensar en la victòria, un somni. El barbre exèrcit se dissol abans del combat, a l'instant de començar l'invasió. Cadaú se ·n va, pel seu cantó, a fer el petit botí per a la sua localitat, per a les sues personals aspiracions, o ·s retira o s'ajunta a les fraccions afins de l'exèrcit contrari. La bandera queda abandonada en els camps que havien d'ésser de batalla, sobre sembrats d'excel·lents intencions.

Es, altres vegades, la causa de la llibertat... o de l'ordre social : va a estones. Y degenera l'acció en lluita de classes, intestina, odiosa; no ja estèril, sinó suicida. Ne són episodis els fanatismes que ·s baten a punyalades y trets, o ab dinamita, pels carrers, en plena ciutat, davant de la multitud esbalaïda, extranyada, indignada del barbre espectacle... y davant dels enemics, que ajuden a provocar-lo y el contemplen afectant sarcàstica compassió.

Ens pinta, per fi, l'escena ·l santuari de la moralitat, del qual han d'ésser nous sacerdots els correligionaris dels que abans hi mercadejaren. Es el bell ideal de moralitat que les fraccions polítiques no han assolit, no assoliran mai. Sempre, al costat dels homes altruistes, íntegres, despresos, que sacrifiquen fortuna y vida al govern, a la guia dels llurs pobles, hi haurà ·ls que fins de bona fe hi treballen y necessiten viu-

re-n; s'hi ajuntaran els que per natural ambició cerquen una posició com puguen o ·ls hi deixin fer. No ·n són excepció ·ls nostres.

Per als països rics es un descompte obligat de la fortuna pública : per als pobres o atrassats es causa inevitable de postració y ruïna.

Cada partit sofreix, en conseqüència, els mals a que per naturalesa es propens. Per als partits avançats es el manteniment dels adeptes necessitosos en càrrecs de les corporacions populars; de serveis de carrer, d'escales per avall, de portals o mercats; les petites propines, les comissions, el pot de vi, que diuen els francesos. Per als intermitjos són els sous en oficines, les pensions y dietes, les subvencions y viatges dits d'estudi y cultura... els contractes d'obres y serveis públics... les obertures de carrers, urbanitzacions y traçats de carreteres que condueixen a determinades propietats... Per als aristocràtics partits conservadors són els monopolis, les operacions financieres y contractacions de deutes de l'Estat, els moviments bursàtils previament coneguts, les explotacions d'industries estancades, els grans interessos posats en jòc en els traçats y empreses de ferro-carrils, de canals... y les llurs organitzacions plutocràtiques disposant d'exèrcits d'empleats y d'alts càrrecs y d'agencies per a homes públics, assessories y consells consultius llargament retribuits...

La moralitat d'uns y altres se cotitza públicament en les llotges de contractació. Per als populars que disposen dels ajuntaments de ciutat, la indica la baixa dels valors municipals per sota la normal; per als aristocràtics, l'alça dels valors bancaris y de les empreses explotadores dels monopolis de l'Estat, al 300, al 400 per 100 de l'interès normal.

No se sab pas quin índex d'immoralitat presenta més greu caràcter.

L'ordre social y públic sofreix, dels partits, atacs semblants : pels uns als carrers, en els motins que ensagnen les vies y fumegen en incendis per damunt de les casades en les ciutats populoses; pels altres en la corrupció interna

dintre dels grans palaus, de solemniats columnats exteriors, de l'administració y de la riquesa públiques.

El malalt de naturalesa empobrida sofreix a la vegada els repugnants eczemes exteriors, les aftes y les plaques cutànies, y el càncer furgant en les entranyes.

VI

Procediments de conservació y desenrotllament

La conservació de la personalitat de Catalunya es en nosaltres natural sentiment. Es amor de patria que no depèn de voluntat traspasar-lo a altra; no s'amida per la petitesa propia ni s'barata per la grandesa de la d'altri.

Condicció primera de tot pacte d'Estat y de tota afecció de patria es per a nosaltres el respecte lleial a la subsistència y al desenrotllament de la personalitat catalana. Contra Catalunya, o sense ella, no'n sentim, d'afectes patris.

Tenim el profunde y sincer convenciment que la desaparició de l'esperit català, tant apte per a l'activa vida moderna, seria perdua irreparable, merma destructora de l'Estat. Sentim la seguretat y tenim l'experiència familiar de que, fonent-nos ab altres pobles, perdriem de la nostra capacitat per al treball y l'avenç de la societat actual, y no l'infundiríem pas més en ells. Ens es odiosa tota absorpció o destrucció que sobre la nostra personalitat s'intenti.

Certament que no som pas senyors de la nostra terra ni dels seus destins, y seria tonta pretenció en nosaltres creure que'n podríem ésser de l'Estat.

Més la nostra situació y les forces intrínseques ens han portat, y ens portaran en cada segle, ocasions diverses d'ésser, sense perill de les persones nacionals, àrbitres decisius entre termes limitats o disjuntius dels nostres destins, y encara dels d'altres pobles. Dugues n'hem tingut, d'ocasions d'aquestes, en el mig segle últim : totes dugues s'han perdut.

El nostre deure es tenir preparada la societat catalana,

el seu poder y la sua opinió per a l'acció unida y decisiva quan vinguin els moments favorables d'avançament dintre dels termes en que els problemes del nostre esdevenidor se vagin plantejant per a la conservació de la personalitat catalana.

* * *

La nostra acció capital efectiva ha d'ésser a dins de Catalunya.

Obrem ara sense adonar-nos-en com un poble menor de edat, subjecte a voluntaria tutela. Les lleis modernes permeten iniciatives de que no usem. Res impedeix als nostres representants en les quatre diputacions catalanes, als nostres diputats a Corts y senadors, reunir-se en voluntari consell general per a resoldre de comú acord els problemes que Catalunya puga estudiar y executar per sí mateixa, cooperant cada provincia, en la part que li sia possible, a la realització del pensament general.

En les coses que necessiten la cooperació material dels governs, els acords d'aquesta assamblea, apoiats per lleis presentades en Corts pels nostres representants, tindrien una força de realització invencible. L'unitat d'acció de Catalunya ha d'ésser un fet que no necessita autorització ni llei previes.

La realització de les nostres aspiracions dependrà no més de que lo que proposin sia verament raonable y pràctic.

S'ha de dirigir l'actuació a exaltar l'esperit català, avui en depressió; a augmentar el poder material de Catalunya en treball y riquesa; y, finalment, a reorganitzar les forces polítiques catalanes per a concórrer a una acció lleial y combinada, ja que no es possible unificar-les.

S'ha d'acréixer la força de l'esperit català elevant-lo y catalanitzant-lo.

Se toca, aquest punt, ab el de la cultura, baix el nom de la qual se cometen ara abusos. Ab intents estèrils y costosos de crear diverses cultures extraoficials, filloles de cada partit

polític, o de ses combinacions, se desorganitza, depaupera y abandona en mans no catalanes l'única positiva, la poca pública que teniem.

Hi ha en la cultura pública, com en la de la naturalesa vegetal, la productiva, a la humana vida precisa, la dels grans camps : sembrats, hortes y boscos; hi ha les dels jardins, agradosa; y la savia d'hivernacles y jardins botànics. Nosaltres tenim tirada un bon xic pretenciosa a alardejar d'aquestes y abandonar l'altra, popular y modesta, la que redimeix, alça y manté materialment els pobles.

Atenem més a les nostres particulars aficions y pretensions d'intel·lectuals que a la necessitat pública d'instrucció. Som com pagesos que tinguéssim els camps abandonats y pretenguéssim dedicar-nos al cultiu de curiositats vegetals en hivernacles, a criar orquídies entre vidrieres. Y menys mal si no les criem per a manteniment d'insectes.

Recorreu aquesta gran urbs nostra, tota moderna, bastida en menys de mig segle. De tot aquest període constructiu no hi trobareu de nova planta un grupo escolar, un institut de segona ensenyança, ni escoles normal y d'arts, ni especials superiors, ni una biblioteca.

Y no s'alegui falta de recursos.

Falta l'equitat y el bon sentit pràctic d'acomodar-los ordenadament a la capacitat y resistència dels presupostos locals per a l'extensa acció que han d'exercir; lo que falta es introduir-hi la ponderació, la distribució, la mesura relativa de cada necessitat, y l'ordre, l'economía y la continuïtat que permeten ab petits medis les grans coses.

Ab lo que gasten inútilment en obres eternes de fer y desfer, l'un davant de l'altre, en competència fòra de seny, els dos edificis comunals de la plaça de Sant Jaume, n'hi hauria prou cada any per a alçar un grupo escolar o altre establiment d'ensenyança. Ab les milionades que s'algasten en reformar y refer vells edificis inservibles per als usos inversemblants a que capritxosament se destinen, n'hi hauria prou per a tenir en actiu curs de construcció nous edificis monumentals expressos per a tota mena d'objectes de cultura.

Anul·la l'acció instructiva pública la dilapidació en subvencions de totes menes y colors polítics, per a institucions dites de cultura que més semblen de manteniment de cases de partit y de llurs estadants y que poc arriben al públic, si no es per les notícies tendencioses que ·n dóna la premsa interessada.

Cal que sia catalana d'esperit l'ensenyança pública a Catalunya : no la podem deixar en mans extranyes que treballin per a extingir la nostra personalitat. Hem d'impulsar, protegir els nostres estudiosos per a apoderar-sen; ensinestrar el jovent de les nostres aules per a contendre ab els forasters, per a guanyar les càtedres de les nostres Universitats, Instituts y Escoles. D'aquesta lluita ·n sortiran més aptes y ab major superioritat regoneguda; tindran el lloc més propi per a guiar l'esperit català, molt més que si ·ls donem per amistat y protecció familiar o política càrrecs per a vegetar d'almoïna pública en ensenyança o cultura extraoficial. Els hem de negar nosaltres mateixos aquests càrrecs, y enviar-los a l'assalt dels altres públics, on sia que ·s prenguin o ·s guanyin.

Cal desenganyar-sen : l'ensenyança extraoficial catalana no tindrà mai el poder ni l'extensió, no substituirà mai la pública. Serà, a lo més, complementaria, de perfeccionament, d'especialització : mai tindrà sobre ·l nostre poble l'influencia decisiva, el nombre de deixebles, el poder d'aquesta. Els enemics de la personalitat catalana que han vingut entre nosaltres a veure d'a prop·els nostres estudis catalans, comenten ab fruició lo que costen y els pocs deixebles que tenen.

El domini de l'ensenyança pública es, per a la conservació de la personalitat catalana y per al seu enaltiment, una fortalesa que hem de disputar pam a pam, l'hem de guanyar, l'hem de sostenir com una necessitat de vida imprescindible per a l'esperit nacional.

Art y literatura, teatre, estudis d'història, de ciència y de progrés econòmic, els hem d'encaminar principalment al gran públic; han de viure d'ell y per a ell; hem d'inter-

sar-lo en l'obra de restauració nacional y d'avanzament per la cultura y el treball. Es obra, aquesta, no d'uns quants iniciats en l'aïllament, sinó de compenetració d'autors, directors y públic.

Tenim massa virtuosos y acadèmics, antiquaris y trascendents, y pocs actuals.

Certament que podríem conduir la cultura del poble català a digne encara que modest lloc entre ·ls moderns; més se necessita una amplitut y generositat de mires, un altruisme y alhora un rigorós ordre y una intel·ligent economia, sense l'imposició dels quals els nostres modestos recursos públics a res poden arribar.

* * *

En la potencia econòmica, social y numèrica que en l'esdevenidor tinga Catalunya relativament a l'Estat y al món, se basarà ·l natural respecte o imposició de la sua personalitat.

A augmentar aquesta força ·ns hem d'encaminar en llarg període de pacífica activitat. Necessitem, al cap de Catalunya, posar-hi ràpidament una Barcelona ab més d'un milió d'habitants en ple treball, que sia ella la ciutat que més pesi dins de l'Estat y en tot el Mediterrani. Així convé a la nostra terra y a la representació exterior de l'Estat mateix. Són ara les grans ciutats les que imprimeixen la marxa y dirigeixen el món.

Necessitem posar ràpidament a Catalunya en possessió dels elements d'explotació que tenen tots els països civilitzats; deixar el medi preparat, apte per a que s'hi desenrotlli la nostra poderosa activitat privada. No hem d'esperar que l'Estat ho resolgui, ho disposi o ho faci. No es possible : anc que ·u vulga no podria, no té medis ni organització suficients.

Nosaltres hem de plantejar cada un dels múltiples problemes que aquest treball exigeix y proposar davant de l'Estat la solució que nosaltres podem donar-li, y sense esperar més procedir desseguida a l'execució. Un cop fet,

convindrà a les superiors institucions, y vindrà, darrera l'execució, la sanció legal per a treure-n partit en favor de governs y institucions.

Per aquest procediment hem fet les dugues obres capitals catalanes del passat segle : la nova ciutat de Barcelona y la sua Exposició Universal.

Per allà l'any 40 's plantejà davant de l'Estat el problema que Barcelona volia ésser una gran ciutat moderna, industrial y comercial, y deixar d'ésser una ciutat forta y reduïda, reclosa dins de muralles. En la primera ocasió, l'any 43, els ciutadans de Barcelona, constituïts alhora en junta sobirana y obrera, alçaren els picots contra les muralles y hi feren irreparables esborancs. Als intents de reconstrucció 'n seguiren altres de destrucció. Per fi, cap a l'any 60, la vinguda d'Isabel II a Barcelona sancionà 'l complet enrunament y l'iniciativa privada féu la sua obra : en trenta anys aquesta ciutat immensa de que 'ns enorgullim ara.

L'Exposició del 88 començà ab el fracàs d'una petita empresa privada. La ciutat se n'apoderà, y hi improvisà, sense llei ni quasi projecte previs, l'Exposició Universal que tant gran impuls de població industrial y econòmic ens ha donat. Immediatament, detras de l'execució, vingué la sanció y la visita reial, per conveniencia mutua de la ciutat y de les institucions. Les esquadres dels més poderosos països civilitzats se reuniren davant del nostre port, y consagraren altra volta, ab les salves de llurs canons, la nostra Barcelona com gran ciutat europea.

Així també ara, tranquilament y pacíficament, la nostra ciutat avança, Montjuic amunt, ab els seus parcs, jardins y escoles : portant a les mans plantes y arbres, com els guerrers del drama de Shakespeare, puja a l'assalt y destrucció de la fortalesa que 'ns menaça, desafia en contra nostra 'ls de fóra, y no 'ns en defensaria, perquè no pot.

Ja es hora que 'ns fem així també 'l nostre port franc. Ell ha d'ésser l'obra capital de Barcelona d'ara, la que li ha de donar l'impuls comercial que necessita. Tenim plans, zona delimitada, projecte de llei presentat. No esperem més:

executem depressa, materialment, el port : la sanció, la llei per a usar-lo lliurement, vindrà, sense faltar, després, immediatament : els que avui el neguen o l'aplacen, seran els primers en usar-lo, vindran a inaugurar-lo ab universal aplaudiment.

Per semblant manera hem de fer ab les grans obres públiques de Catalunya. No esperem la concessió previa de noves institucions provincials, de problematic resultats en la pràctica. Reuneixin-se en comú assamblea lliure les diputacions catalanes, cridant-hi els demés representants de Catalunya y les autoritats en la materia; examinin els medis que per a cada cosa se necessiten, y els sacrificis y garantíes que 'ns hem d'imposar; per a fer-la cridin les empreses que 'u puguen executar; y, portant-ho tot fet, cosa per cosa, una darrera d'altra a punt d'execució, vagin en bona hora a obtenir dels governs, per a cada cas, el senzill permís, la tolerancia pera l'execució immediata y l'ajuda econòmica que li vulguen o puguen dar de moment, per a tirar avant ab ella o sense.

No fent-ho així, serà la mort o l'eternitat la solució de cada cosa.

* * *

Catalunya té 'l dret y necessita exigir lleialtat als seus homes polítics. Els que tinguen la pena de no sentir fe en els seus destins, que 's creguin que ha de reduir-se la personalitat catalana a un mer y afectuós record històric, han de coadjuvar, fonent-se indistints en l'Estat, a la redempció d'aquest. Vagin en bona hora ab els partits centralistes, y deixin-se d'alardejar de catalans y de pretendre lloc en l'obra catalana actual, y prenguin el que 'ls correspon dintre de l'obra centralista.

An els amants de l'actual personalitat nostra que creguin en l'eficacia, per a l'evolució catalana, del concurs dels partits centrals dinàstics, hora es ja, tardana per cert, de que també hi ingressin. Gran servei podran fer a Catalunya

desde dintre d'aquells partits. En l'estat actual de coses, a Catalunya li convé que hi hagi homes de valer, ben seus, fermament catalans y fidelment adictes a les institucions. Ells serien un poderós fre, en les circumstancies actuals, per a la conservació de la personalitat catalana, per a aturar els intents d'absorpció y desnaturalització central contra d'ella. No esperem d'ells obra de restauració y de reorganització fonamental de la personalitat catalana. Per gran que sia la llur voluntat y el llur talent, per importants els càrrecs públics que se 'ls confiessin; serien impotents per a desde ells fer obra nostra. L'ambient central els anul·laria, els mataria com homes polítics, si tal intentessin. L'obra catalana no té 'l poder, l'Estat, de fer-la, ni es just que la faci : ens l'hem de fer nosaltres mateixos. Ells han d'ajudar a dar camí al consentiment o a la mera sanció del'Estat quan cada part de l'obra nostra 's faci o sia feta. No se 'ls pot, no se 'ls deu entregar ni confiar l'acció capital de Catalunya; perquè, a pesar del llur voler, en llurs mans se 'ls moriria. L'intervenció dels partits centralistes de mena no la consentirà mai, la nostra acció, sinó ab mires de retardar-la, d'anestesià-la, donant temps al procés secular, cruent, de destrucció y desnaturalització total que persegueixen. Es la llur tàctica natural d'avui : així callen y fins aplaudeixen.

Llàstima gran que l'evolució, la virada cap a la dinastia que 's veu clara avui en l'estol regionalista conservador, no s'hagués fet ràpida y franca quan estava ja iniciada, en l'hora dita de les reials jornades. Tal fou llavors el nostre lleial consell. S'haurien evitat mals y danys irreparables ja per a Catalunya : les institucions molt més deuriem als nous partidaris, y a més estarien obligades per a nosaltres. Cert es que no se n'haurien endut pas el bloc català ja format, però restaria sencer, no estaria descompost com ara, no hi hauria entrat la desorganització, la desorientació y la falta de fe. No pesarien sobre d'ells ressentiments y desconfiances invencibles, que impossibiliten l'unitat d'acció catalana; no haurien de témer judicis contemporanis y venidors, ni la responsabilitat d'haver assumit tanta força acumulada

en mig segle y la visible retrogradació en que ha descendit sota la direcció de que s'apoderaren.

Queda a la llur ambició legítima, dins dels partits centrals, ample lloc en que servir a Catalunya, tot aquell que en la nostra terra donen els governants als forasters; la representació en Corts dels districtes nostres que necessiten la tutela de l'Estat per al llur servei del dia y la gerencia dels grans interessos continuats que té Catalunya al costat dels governants.

* * *

L'agrupació d'homes d'idees socials avançades y nacionals catalanes alhora es una força imprescindible en el funcionament polític de la personalitat de Catalunya. En el temps actual, y en terra de tant grans y agitades masses populars com la nostra, l'idea de la personalitat nacional estaria mancada de vitalitat y pervenir si fos exclusivament conservadora y històrica.

Mai seran prou considerats y 's farà prou lloc pels mateixos conservadors catalans als homes de bona fe, vers creients y entenimentats, que al davant de les masses democràtiques combatin per les idees republicanes y socials, unint-les entranyablement ab la personalitat nacional. Ells hi comuniquen esperit de renovació, l'associen a l'idea de les reformes socials que desitja tota ànima justa, y finalment hi aporten les grans multituds que per a triomfar en les modernes ciutats ens són precises.

A ells, potser més que a tots nosaltres, els serà donat, en moments propicis de renovament, alçar la personalitat catalana al goig de plena automomia y en nom d'ella imposar ordre y inspirar unió a tots els catalans.

* * *

Són molts els catalans que no creuen absolutament en miracles que, per a la restauració de l'Estat, puguin fer les formes de govern ni 'ls partits polítics.

Consideren que, per a la conservació de la personalitat catalana, les divisions entre catalans per formes de govern, y les lluites de partit y de sectaris socials y religiosos, són inevitables, però perniciosament danyines.

En els temps que atravessem, de treballada desorganització de la personalitat catalana, necessita amors sencers, conscients y provats que no sien vulnerables ni compartits per igual ab altres amors que donin peu y entrada a infidelitats y amistances.

Són portells de la nostra fortalesa ·ls sectarismes religiosos y socials, monàrquics y republicans, y els humans vicis de vanitat y ambició. El mateix sectarisme patriòtic titllat de separatisme, serveix als enemics de mantell per a tirar de dret contra la personalitat de Catalunya, deixant-la descoberta y sense defensa.

L'actuació política dels homes sense partit pres, d'independent posició privada, amants de la terra y tolerants en idees polítiques y religioses, es precisa. Errada gran, potser atentat contra patria, ha sigut haver-los apartat, excloure-ls de l'acció pública que ja per voluntat propria defugen y temen.

Ells eren y haurien de tornar a ésser el nucli de concentració natural, el llaç de concordia y els evocadors constants de l'amor a la terra en les diferencies dels temperaments polítics y agents de transacció en les inevitables guerres dels partits oposats. En ells fià la nostra nombrosa classe mitjana quan, després de trenta anys d'apartament, acudí de nou a la vida pública. Serien els que l'hi podrien encara retenir o retornar, y unificar l'acció catalana.

* * *

De cap manera convenen ara a Catalunya agitacions polítiques. Ni les vol. No ha de tolerar les que seguidament se li van fent, ab variats accidents y programes, però ab fins purament electorals o de partits polítics.

Adhuc l'agitació per a l'autonomia, seria ara contrapro-

duent y perillosa. La concessió de grat es un somni; l'imposició necessària ocasió favorable, remota ara. No es patriòtic exposar Catalunya y el seu pervenir, cansar-la y destruir-la en lluites inútils, que li portarien opressió y li retrassen el camí.

Mantinguem reposadament, davant de l'Estat, les nostres lleials aspiracions.

Ni estridències avui ni claudicacions demà; ni fingides efusions servils y humiliants per no correspostes, ni ·ls odis de poble impotent. Hi ha formes que en els tractes civilitzats supleixen complidament l'expressió dels no compartits afectes. Són formes altament humanes, més correctes que les de les mateixes afeccions; tenen exterioritat més perfeta, són com estatuàries, y per tant no exposen l'entranya, que no porten, a perill ni ofensa. Diu el nostre gran polígraf Eximènis, y assegura ·l més altament humà dels pensadors castellans, Cervantes, que eren, els nostres passats, mestres en les arts de cortesia. Desarxivem-la, la nostra cortesia, y usem-la sempre y per tot arreu, tot fent el nostre camí, y guardant íntegres els nostres afectes y propòsits. Ella no ment ni entrega ni prejudja res : lo mateix precedeix a un combat que a un casament; igual presideix relacions d'amor que de conveniència.

Sia la nostra Catalunya a la manera d'imatge de la gran deessa mediterrània, Athena, la protectora del poble que ·ns mostrarà per primera volta lo que era cultura : en formes perfecta, d'actitut seriosa y serena, bellament correcta. Porti ab sobirana dignitat l'ègida protectora d'or que posseeix, y sàpiga prudent usar-la.

Alguns brins despresos ab lliberalitat del daurat tusó, hàbilment espargits, obren camins barrats y rendeixen fortalises ab semblança d'inexpugnables.

Sia ab orgull, la nostra Catalunya, alhora deessa y obrera. També ·u fou la més perfeta concepció divina del poble artista per excel·lència. Athena erganea es mestra de tot humà treball manual. Ella inventa ·l torn del gerrer y hi modela ·l primer dels vasos grecs : així tenen ells divi-

nal perfil; inventa l'escaire del fuster, y els artistes tots de les formes plàstiques són els servents de les *arts d'Athena*. La Parthenos de Fidies té mans de vori; la filosa humil es un dels atributs de la fulgurant deessa nascuda del cap del mateix Zeus. Se la veu filant encara en els relleus rupestres de Filippos, y vesteix orgullosa el peplos meravellós, teixit y brodat per les propries mans. Crea y planta l'olivera y n'ensenya ·l cultiu, que devé la riquesa de l'Atica. L'olivera d'Athena té un temple al Acròpolis. Doma ·l cavall y junyeix per primer cop el brau al jou y a l'arada; ensenya al mestre d'aixa l'arquitectura naval, y dirigeix la construcció de les naus de Paris y d'Argo; Danaos aprèn d'ella la maniobra de la vela, y an ella mateixa se la veu, en les medalles, guiant les naus al port.

Així ennobleixen, divinitzen les arts útils a l'humanitat els pobles altament civilitzats. El menyspreu llur es propi no més que de pobles barbres, aventurers y destinats a desaparèixer negats en la cultura y riquesa obrera moderna.

Cobrim d'hermoses vestidures, repujades d'or, la nostra deessa, però esculpim, per a portar-les, el cos robust tallat de pi pireneic, revés y incorruptible, com el de Verge mare grega sense orguens íntims vulnerables, sense debilitats ni venalitats femenines.

De dalt de nostres montanyes, com desde l'Acròpolis, vetlli, enèrgica y temuda, els drets de la terra y les forces y lliure desenrotllament de nostres ciutats y viles.

Domini ab mirada ferma y serena, freda y lluminosa, com la de la glauca gema, fins l'horitzó, el camí invariable que hem de seguir.

No brandi armes ni exalti sentiments sinó en els moments suprems, en les grans ocasions propicies, quan l'alada victòria se cerneixi sobre d'ella, disposada ja a posar-se voluntaria, naturalment, en la sua destra, extesa per a rebre-la.